

คู่มือการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผ่านการอนุมัติ โดย สภามหาวิทยาลัยนเรศวร
ในคราวประชุม ครั้งที่ 315 (10/2566)
เมื่อวันเสาร์ที่ 16 กันยายน 2566

ฉบับปรับปรุง เดือนมีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญภาพ	ข
สารบัญตาราง	ค
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
- นิยามและความแตกต่างของ ปัญหา (Problem) กับ ความเสี่ยง (Risk)	1
- อภิวานศัพท์ของความเสี่ยง	3
- ความเสี่ยง คือ อะไร	8
- ความเสี่ยง กับ ยุทธศาสตร์ เกี่ยวข้องกันอย่างไร	8
- การบริหารความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงขององค์กรโดยรวม	10
- ความเสี่ยง กับ การควบคุมภายใน เชื่อมโยงกันอย่างไร	11
ส่วนที่ 2 การบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยนเรศวร	12
- นโยบายในการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนเรศวร	12
- โครงสร้างการดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน	13
- หน่วยงานที่สนับสนุนด้านบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในมหาวิทยาลัยนเรศวร	16
- กรอบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน	17
- ขั้นตอนในการบริหารจัดการความเสี่ยงในระดับมหาวิทยาลัย	31
ส่วนที่ 3 การบริหารความเสี่ยง ระดับส่วนงาน/หน่วยงาน	35
- เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง	36
เอกสารอ้างอิง	43
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (ระดับหน่วยงานของรัฐ) แบบ ปค.1.....	44
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบฟอร์มการรายงานแผนบริหารความเสี่ยง.....	47
ภาคผนวก ค แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567.....	50

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงกระบวนการในการวางยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกับการบริหารความเสี่ยง	9
ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยง	11
ภาพที่ 3 โครงสร้างการดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน	13
ภาพที่ 4 กรอบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน	17
ภาพที่ 5 องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนเรศวร	18
ภาพที่ 6 ความเชื่อมโยงโครงสร้างในการดำเนินงาน	20
ภาพที่ 7 ความเชื่อมโยงของลักษณะงานกับประเภทความเสี่ยง	23
ภาพที่ 8 กระบวนการในการบริหารความเสี่ยงในระดับมหาวิทยาลัย	31
ภาพที่ 9 กระบวนการในการบริหารความเสี่ยงระดับส่วนงานและหน่วยงาน ของมหาวิทยาลัยนเรศวร	35
ภาพที่ 10 แบบฟอร์มการรายงานแผนบริหารความเสี่ยง	39
ภาพที่ 11 การจัดลำดับประเด็นความเสี่ยง	41

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความเสี่ยงกับปัญหา.....	2
ตารางที่ 2 อภิธานศัพท์ของความเสี่ยง	3
ตารางที่ 3 ตารางกำหนดบทบาทหน้าที่ของการทำงานทั้ง 3 ระดับ	14
ตารางที่ 4 ประเภทของความเสี่ยง	24
ตารางที่ 5 ตารางแสดงคะแนนการประเมินความเสี่ยง	38

ส่วนที่ 1

บทนำ

มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นมหาวิทยาลัยที่ต้องตอบสนองต่อความคาดหวังของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ทุกส่วนงาน/หน่วยงานภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัย ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกลไกเพื่อการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร

การบริหารจัดการความเสี่ยง ถือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเชิงรุกที่มีความสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกเรื่องและทุกด้าน ทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งหากไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือการบริหารจัดการที่เหมาะสม จะนำไปสู่ความสูญเสีย ดังนั้น มหาวิทยาลัยนเรศวรจึงให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงที่เป็นกระบวนการบริหารจัดการ ทำให้มหาวิทยาลัยมีการวางแผนป้องกันและรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนใช้การบริหารความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพราะนอกจากจะสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและความน่าเชื่อถือให้แก่มหาวิทยาลัยให้ความมั่นใจในการดูแลปกป้องทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ให้ความมั่นใจต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบงานอันนำไปสู่ความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย โดยการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงตามกรอบ ดังนั้น จึงได้มีการจัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยงฉบับนี้ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรทุกระดับ ทุกส่วนงาน/หน่วยงาน ตระหนักถึงความจำเป็นต่อการเตรียมพร้อมรองรับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ พันธกิจ ซึ่งต้องอาศัยการรวมแรงรวมใจของคนในมหาวิทยาลัยที่จะผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ พร้อมเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่คำนึงถึงความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เอื้อต่อการเป็นมหาวิทยาลัยที่มีสมรรถนะสูงควบคู่กับการมีธรรมาภิบาลและจริยธรรม

นิยามและความแตกต่างของปัญหา (Problem) กับความเสี่ยง (Risk)

องค์กรทุกองค์กรสามารถที่จะดำรงอยู่ได้นั้นต้องเกิดจากคุณค่า (Value) ที่นำเสนอให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกลุ่ม และการที่องค์กรทุกองค์กรจะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีมุมมองและความคิดแบบไปข้างหน้า โดยสามารถระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัจจัยของความไม่แน่นอน (Uncertainty) ซึ่งถือเป็นความเสี่ยง (Risk) และหากเกิดเหตุการณ์เหล่านั้นขึ้นจริง ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่าจะมีมาตรการในการจัดการกับเหตุการณ์นั้นอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิสัยทัศน์

สูงสุดขององค์กร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดให้มีการวางแผนทางป้องกันและการจัดการที่เหมาะสมก่อนเกิดปัญหาจริง ๆ ในภายหน้า การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ช่วยให้
องค์กรสามารถวางแผนรับมือกับความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยการทำความเข้าใจต่อผลลัพธ์ในข้อดีและ
ข้อด้อยของแต่ละเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และจัดให้มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มโอกาสแห่ง
ความสำเร็จ ลดโอกาสของการล้มเหลว และลดความไม่แน่นอนในผลการดำเนินงานโดยรวม เพื่อมหาวิทยาลัย
บรรลุวิสัยทัศน์ตามที่ตั้งเป้าหมายได้อย่างมั่นใจ

ความเสี่ยง เป็นเหตุการณ์ที่เป็นมุมมองของอนาคต มีโอกาสที่อาจเกิดขึ้น ความไม่แน่นอน และ
สร้างผลกระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเป้าหมายขององค์กร โดยผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นได้
ทั้งบวกและลบ จึงต้องวางมาตรการป้องกัน

ปัญหา เป็นมุมมองปัจจุบัน หรือ ผลพวงของอดีต ข้อมูลข้อเท็จจริง เกิดขึ้นจริง เห็นอยู่แล้ว เป็นอยู่แล้ว
แน่นอนแล้ว และมีผลกระทบเชิงลบ ต่องานประจำปกติ ต้องวางมาตรการแก้ไข

ก่อนที่จะเริ่มทำงานเกี่ยวกับความเสี่ยง สิ่งที่สำคัญคือความเข้าใจและความสามารถในการแยกแยะ
ความแตกต่างระหว่าง “ความเสี่ยง” กับ “ปัญหา”

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความเสี่ยงกับปัญหา

ความเสี่ยง (Risk)	ปัญหา (Issue/Problem)
เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว
ความไม่แน่นอน	ความจริง/แน่นอนแล้ว
มุมมองอนาคต	มุมมองอดีต/ปัจจุบัน
เกิดผลกระทบเชิง บวก/ลบ ต่อเป้าหมายองค์กร	เกิดผลกระทบเชิง ลบ ต่องานประจำเป็นปกติ
มีมาตรการป้องกัน/บรรเทา	มาตรการแก้ไข/ปรับปรุง

อภิธานศัพท์ของความเสี่ยง

เพื่อให้เกิดการสื่อสารในการบริหารความเสี่ยงที่ดีในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงได้กำหนดนิยามของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 อภิธานศัพท์ของความเสี่ยง

คำศัพท์	ความหมาย
ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)	ต้นเหตุ หรือสาเหตุที่มาของความเสี่ยง ที่จะทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยต้องระบุได้ด้วยว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดที่ไหน เมื่อใด และเกิดขึ้นได้อย่างไรและทำไม ทั้งนี้ สาเหตุของความเสี่ยงที่ระบุ ควรเป็นสาเหตุที่แท้จริง เพื่อจะได้วิเคราะห์และกำหนดมาตรการลดความเสี่ยงในภายหลังได้อย่างถูกต้อง
การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)	กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์ และจัดลำดับความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
ผลกระทบ (Impact)	ความรุนแรงของเหตุการณ์ความเสี่ยงที่หากเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ <ul style="list-style-type: none"> ระดับ 5 ความรุนแรงเกิดสูงมาก ระดับ 4 ความรุนแรงเกิดสูง ระดับ 3 ความรุนแรงเกิดปานกลาง ระดับ 2 ความรุนแรงเกิดน้อย ระดับ 1 ความรุนแรงเกิดน้อยมาก
โอกาสที่จะเกิด (Likelihood/Frequency)	ความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง ว่ามีโอกาสดังขึ้นมากน้อยเพียงใดโดยประเมินจากอดีต หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นในอนาคต โดยองค์กรใช้เกณฑ์ 5 ระดับ คือ <ul style="list-style-type: none"> ระดับ 5 โอกาสเกิดสูงมาก ระดับ 4 โอกาสเกิดสูง ระดับ 3 โอกาสเกิดปานกลาง ระดับ 2 โอกาสเกิดน้อย ระดับ 1 โอกาสเกิดน้อยมาก

คำศัพท์	ความหมาย
ระดับความเสี่ยง (Degree of Risks)	ระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ)
ตัวชี้วัดความเสี่ยง (Key Risk Indicator : KRI)	ปัจจัย ตัวแปร หรือผลลัพธ์จากเหตุการณ์ที่สามารถใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) หรือใช้ติดตาม (Monitor) หรือใช้บังคับ (Trigger) ถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับความเสี่ยงที่เฝ้าระวังได้
ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite)	ประเภทและเกณฑ์ของความเสี่ยง หรือความไม่แน่นอนโดยรวมที่องค์กรยอมรับได้ โดยยังคงให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายซึ่งความเสี่ยงที่ยอมรับได้นั้น จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ไม่ด้อยกว่าค่าเป้าหมายค่าเดียว หรือระบุเป็นช่วงก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของปัจจัยเสี่ยงแต่ละตัว
ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk : RR)	ปัจจัยเสี่ยงที่เหลืออยู่หลังจากพิจารณาประสิทธิผลของการควบคุมภายในที่เปลี่ยนแปลงโอกาสที่จะเกิดหรือผลกระทบของความเสี่ยงนั้น ปัจจัยเสี่ยงที่ผ่านการประเมินประสิทธิผลความเพียงพอของกิจกรรมการควบคุมแล้ว สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ <p style="margin-left: 40px;">กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่การควบคุมภายในที่มีอยู่มีประสิทธิผลเพียงพอ</p> <p style="margin-left: 40px;">กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่การควบคุมภายในที่มีอยู่มีประสิทธิผลไม่เพียงพอ</p> <p style="margin-left: 40px;">กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ไม่มีกิจกรรมการควบคุม</p>
เจ้าของความเสี่ยง (Risk Owner)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบต่อผลกระทบจากความเสียหาย และ/หรือต่อการบริหารความเสี่ยง
ผู้ประสานงานด้านความเสี่ยง (Risk Champion)	รองคณบดี/รองผู้อำนวยการ ที่กำกับดูแลงานด้านความเสี่ยงของแต่ละส่วนงาน/หน่วยงาน และหัวหน้าสำนักงานเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่ <ol style="list-style-type: none"> 1) ประเมินความเสี่ยงและกำหนดแผนจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานในแต่ละปีงบประมาณ 2) ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนจัดการความเสี่ยงที่กำหนดในแต่ละปีงบประมาณ ทุก ๆ ไตรมาส 3) จัดทำรายงานเสนอต่อมหาวิทยาลัย

<p>ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategy Risk : S)</p>	<p>ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยความเสี่ยงนั้นจะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดด้านกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย</p> <p>ตัวอย่างเช่น ขาดผู้รับผิดชอบตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์จนไม่สามารถกำหนดแผนการดำเนินงานที่นำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O)</p>	<p>ความเสี่ยงที่เกิดจากความด้อยประสิทธิภาพของกระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรในการปฏิบัติงาน อันตรายในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในระยะยาว</p> <p>ตัวอย่างเช่น อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนอาจเกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน</p>
<p>ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F)</p>	<p>ความเสี่ยงด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี การเบิกจ่าย สภาพคล่องทางการเงิน ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า ไม่เกิดประสิทธิภาพ (Productivity)</p> <p>ตัวอย่างเช่น การเบิกจ่ายงบประมาณไม่ทันตามกำหนดเวลา งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน หน่วยงานขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้ เกิดหนี้สูญจากลูกหนี้ การเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบ อัตราแลกเปลี่ยน ดอกเบี้ย ฯลฯ</p>
<p>ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C)</p>	<p>ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องได้ รวมถึงความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Health and safety) และกฎระเบียบทางกายภาพ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงาน</p> <p>ตัวอย่างเช่น หน่วยงานได้รับความเสียหายจากการดำเนินการบริหารสัญญาจ้าง จนเป็นเหตุให้งานไม่แล้วเสร็จส่งผลกระทบต่องบประมาณ</p>
<p>ความเสี่ยงด้านสถานการณ์ต่าง ๆ (Event Risk : E)</p>	<p>ความเสี่ยงที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้</p> <p>ตัวอย่างเช่น การเกิดการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่</p>

<p>ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง (Reputation Risk : R)</p>	<p>ความเสี่ยงที่จะกระทบต่อการรับรู้ด้านลบของสังคม และที่มีต่อชื่อเสียง หรือภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัย อาจเกิดจากความเสียหายโดยตรงซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงาน/หน่วยงาน</p> <p>ตัวอย่างเช่น ข่าวเชิงลบของส่วนงาน/หน่วยงาน แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว นิสิตอาจารย์ ขาดความรับผิดชอบ และความรู้ไม่เท่าทันในการใช้สื่อ จนส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย</p>
<p>ความเสี่ยงที่ต้องตอบสนองอย่างรวดเร็วภายใน 24 ชั่วโมง (Prompt Response Risk : P)</p>	<p>ความเสี่ยงในระดับวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยอย่างรุนแรงในด้านใดด้านหนึ่ง</p> <p>ตัวอย่างเช่น ภาพลักษณ์ต่อสังคม ความมั่นคงทางการเงิน เป็นต้น ซึ่งต้องตอบสนองอย่างรวดเร็ว ภายใน 24 ชั่วโมง</p>
<p>ส่วนงาน/หน่วยงาน</p>	<p>คณะ วิทยาลัย ภาควิชา สำนัก กอง และงาน (หน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า) ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างองค์กรของมหาวิทยาลัย</p>
<p>กิจกรรมควบคุม (Control Activities)</p>	<p>กิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอเหมาะสมกับระดับความเสี่ยง โดยการกำหนดกิจกรรมควบคุม จะต้องประกอบด้วยตัวชี้วัดความเสี่ยง (Key Risk Indicator : KRI)</p>
<p>การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)</p>	<p>การจัดการความเสี่ยงตามลักษณะของความเสี่ยง และจัดสรรทรัพยากรเพื่อตอบสนองความเสี่ยง สามารถดำเนินการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>การปฏิเสธความเสี่ยง</u> โดยไม่ดำเนินงานในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงได้แก่ กิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงและหน่วยงานไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงนั้นได้ หน่วยงานอาจพิจารณาไม่ดำเนินงานในกิจกรรมนั้น ๆ 2) <u>การลดโอกาสของความเสี่ยง</u> เช่น การลดโอกาสของความเสี่ยง การทุจริตด้านการเงิน โดยการวางระบบควบคุมภายใน ได้แก่ การแบ่งแยกหน้าที่การตรวจสอบ การสอบทาน และการระงับข้อพิพาท เป็นต้น 3) <u>การลดผลกระทบของความเสี่ยง</u> เช่น การทำประกันหรือการใช้เครื่องมือป้องกันการความเสี่ยงทางการเงิน (Hedging Instruments) เป็นต้น 4) <u>การโอนความเสี่ยง</u> หน่วยงานอาจเลือกใช้วิธีการถ่ายโอนความเสี่ยงของกิจกรรมที่หน่วยงาน เห็นว่าควรดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชน แต่หน่วยงานมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการเองได้ หรือไม่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ได้แก่ การให้ภาคเอกชนดำเนินการโดยมีการโอนความเสี่ยง และผลตอบแทนไปด้วย (Public Private Partnership : PPP) เป็นต้น

	<p>5) การยอมรับความเสี่ยง โดยไม่ดำเนินการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากความเสี่ยงอยู่ในระดับที่หน่วยงานยอมรับได้ หรือต้นทุนในการบริหารจัดการความเสี่ยงมีมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ</p>
<p>การเตรียมความพร้อมต่อความเสี่ยง</p>	<p>การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการความเสี่ยง สามารถดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การใช้มาตรการเฝ้าระวัง หน่วยงานต้องกำหนดข้อมูลที่ต้องมีการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ การแจ้งเตือน และการดำเนินการเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงของปริมาณน้ำในเขื่อนมากเนื่องจากปริมาณน้ำฝน 2) การทำแผนฉุกเฉิน การจัดทำแผนฉุกเฉินเป็นการระบุขั้นตอนเมื่อเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น โดยต้องระบุบุคคลและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน เช่น ความเสี่ยงกรณีที่บุคลากรไม่สามารถเข้าสถานที่ทำงานได้ 3) การส่งเสริมหรือผลักดันเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเชิงบวกกับมหาวิทยาลัย รวมถึงกำหนดแผนการดำเนินงานเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น แผนการบริหารจัดการความเสี่ยงอาจประกอบด้วย วิธีการจัดการความเสี่ยง บุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการความเสี่ยง ตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ วิธีการติดตาม และการรายงานความเสี่ยง
<p>ความเสี่ยงส่วนที่เหลือ (Residual Risk)</p>	<p>ความเสี่ยงที่ยังคงเหลืออยู่ภายหลังจากที่มีการพิจารณาการบริหารจัดการความเสี่ยงและการจัดวางระบบการควบคุมภายในแล้ว</p>

ความเสี่ยง คือ อะไร

ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ที่มีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น และผลของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์นั้น จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร หรือการทำให้เป้าหมายขององค์กรเบี่ยงเบนออกไปจากสิ่งที่คาดหวังทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ระดับของความเสี่ยง หมายถึง สถานะของผลลัพธ์ที่ตามมา (Consequence) จากเหตุการณ์เสี่ยงนั้น ที่สามารถคำนวณได้จากการนำ โอกาสที่จะเกิด (likelihood) คูณกับ ผลกระทบ (Impact)

การประเมินความเสี่ยง เป็นกระบวนการในการระบุระดับความรุนแรง และการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยงโดยประเมินจากโอกาสที่จะเกิดขึ้น (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่จะเกิดขึ้น โดยโอกาส (Likelihood) หมายถึง ความถี่หรือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น ส่วนผลกระทบ (Impact) หมายถึง ระดับความเสียหายและความรุนแรงของผลลัพธ์ที่กระทบต่อมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยนเรศวรได้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินไว้ 5 ระดับ ปรากฏดังตารางอภิธานศัพท์

ความเสี่ยง กับ ยุทธศาสตร์ เกี่ยวข้องกันอย่างไร

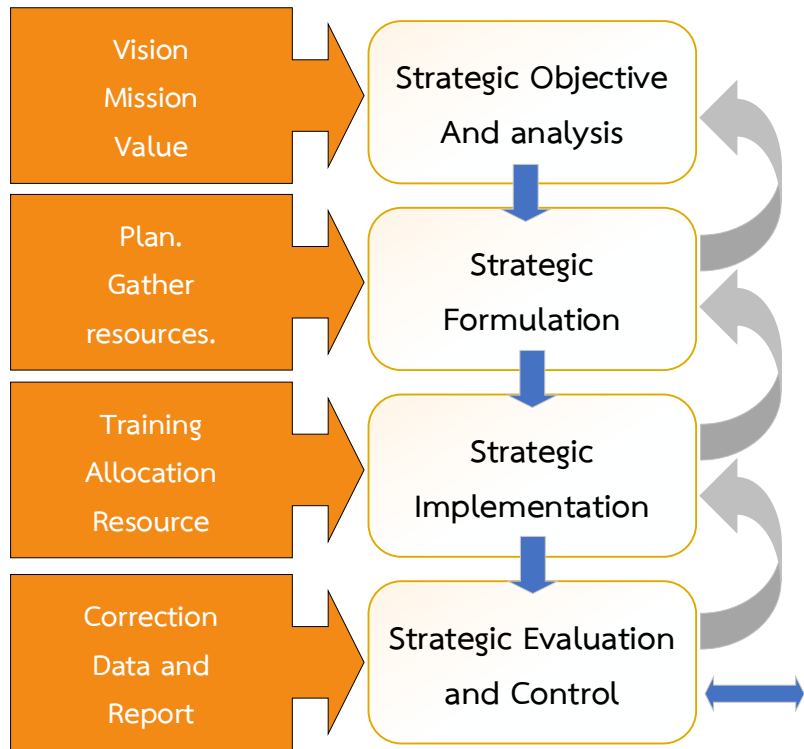
ในปัจจุบันองค์กรหลายองค์กรต่างพยายามพัฒนาและสร้างสรรค์ระบบและกระบวนการนำองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และกำหนดกลยุทธ์ที่หวังผลเพื่อมุ่งหมายให้องค์กรกลายเป็นองค์กรที่บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น และสร้างความเติบโต ความมั่นคง และความมั่งคั่งขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ยุทธศาสตร์ จึงเปรียบเสมือนแผนที่แสดงอนาคต เป็นเข็มทิศนำทางไปสู่อนาคตที่กำหนดความสำเร็จไว้ตามความมุ่งหวัง เป็นหนทางในการไปสู่ความสำเร็จด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้น เมื่อยุทธศาสตร์เป็นแผนที่การเดินทางแห่งอนาคตที่กำหนดไว้ว่าเมื่อดำเนินการแล้วจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งจะพบว่าอาจมีความไม่แน่นอนและยากต่อการทำนาย ดังนั้น ความเสี่ยงจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องวิเคราะห์เพื่อรองรับความไม่แน่นอนนั้น โดยแหล่งที่มาของความเสี่ยงในยุทธศาสตร์ สามารถเกิดจากความไม่แน่นอน 2 แหล่ง คือ

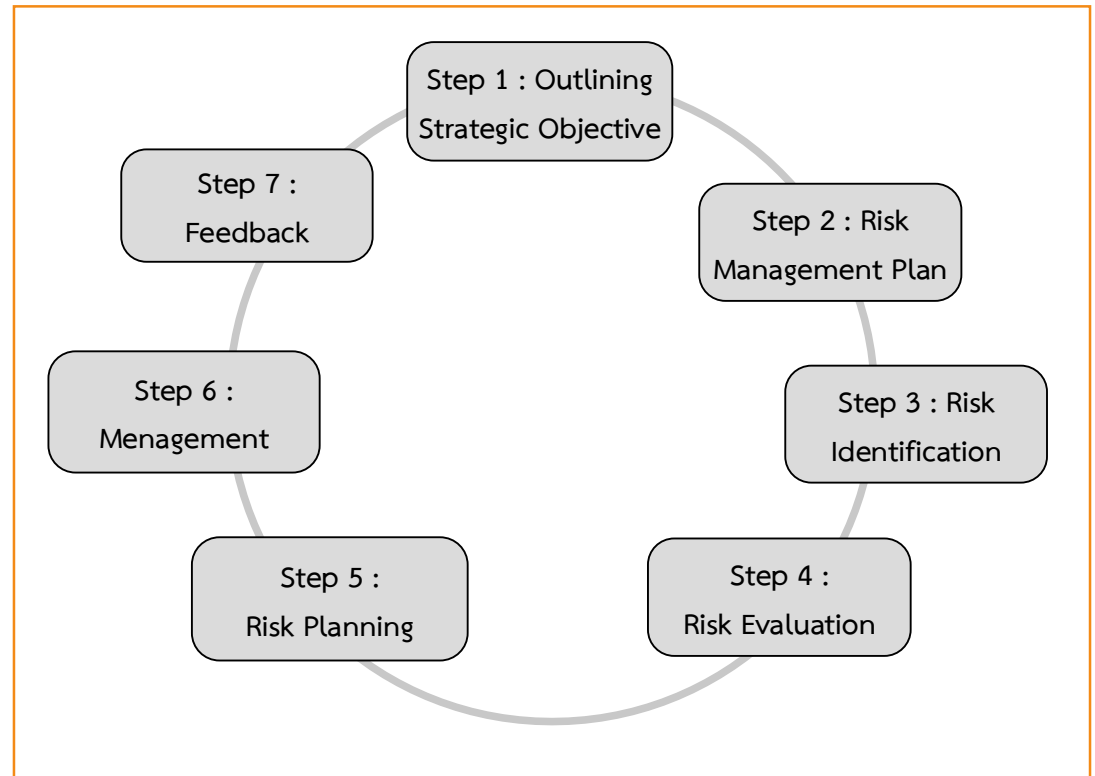
1. ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภาวะการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น
2. ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนของปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยภายในที่องค์กรสามารถควบคุมได้ แต่สามารถส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้แก่ โครงสร้างองค์กร กระบวนการ และวิธีปฏิบัติงาน ความเพียงพอของข้อมูลและเทคโนโลยี สำหรับการให้บริการ เป็นต้น

Basic step of Strategic Management Process

Risk Management

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงกระบวนการในการวางยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกับการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงขององค์กรโดยรวม

การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) คือ กลวิธีที่เป็นเหตุเป็นผลที่นำมาใช้ในการบ่งชี้ วิเคราะห์ ประเมิน จัดการ ติดตาม และสื่อสารไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการควบคุม อีกนัยหนึ่งการบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่ถูกกำหนดขึ้น โดยได้รับการออกแบบมาเพื่อให้สามารถระบุเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและผลกระทบที่ส่งถึงองค์กร และนำเสนอแนวทางในการจัดการความเสี่ยงนั้นให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ (risk appetite) เพื่อช่วยทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้อย่างสมเหตุสมผลว่า องค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยลดความสูญเสียหรือเพิ่มโอกาสแก่องค์กรมากที่สุด เมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนขึ้น

การบริหารความเสี่ยงขององค์กรโดยรวม (Enterprise Wide Risk Management) คือ การบริหารความเสี่ยงโดยมีโครงสร้างองค์กร กระบวนการ และวัฒนธรรมองค์กร ประกอบเข้าด้วยกันและมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงต้องผสมผสานและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เพราะเป็นกลไกส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนไปสู่การกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และการเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กร และเป็นที่พอใจของผู้มีผลประโยชน์ร่วม

2. การบริหารความเสี่ยงควรสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ การตัดสินใจ และสามารถนำไปใช้กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในการบริหารขององค์กรได้เป็นอย่างดี

3. การพิจารณาความเสี่ยงต้องดำเนินการครอบคลุมความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับกลยุทธ์ การดำเนินงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการเงิน ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้อาจทำให้เกิดความเสียหาย ความไม่แน่นอน และโอกาส รวมถึงการมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้มีผลประโยชน์ร่วม

จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารความเสี่ยงมีนัยสำคัญต่อองค์กร ดังนี้

1. เป็นกระบวนการ (Process) ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้โดยบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งองค์กร และนำมาใช้ร่วมกับการกำหนดกลยุทธ์

2. บริหารให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

3. สร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าองค์กรมีวิถีไปสู่ความสำเร็จ

ความเสี่ยง กับ การควบคุมภายใน เชื่อมโยงกันอย่างไร

การควบคุมภายใน คือ กระบวนการหรือขั้นตอนที่องค์กรออกแบบขึ้น และต้องดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีฝ่ายบริหารเป็นผู้กำกับดูแล เพื่อให้ให้องค์กรมั่นใจว่า จะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

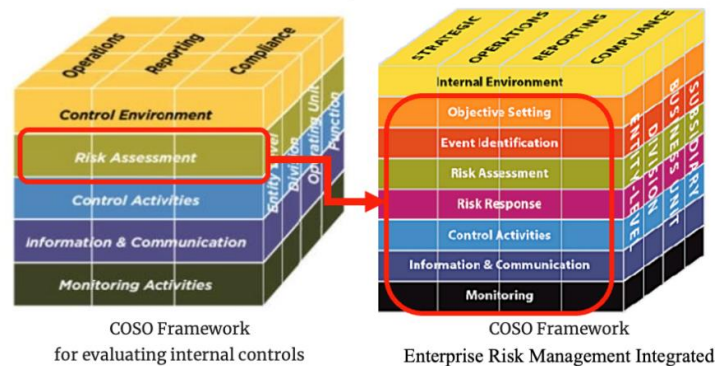
การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Operation : O) หมายถึง การบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลืองหรือการทุจริตของหน่วยงาน

รายงานการเงินที่เชื่อถือได้ (Financial and Reporting : F) หมายถึง รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ภายในและภายนอกหน่วยงานที่รับตรวจ เป็นไปอย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันเวลา

การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ นโยบาย ที่ถูกต้อง (Compliance : C) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับตรวจ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบาย และวิธีการปฏิบัติงานที่องค์กรได้กำหนดขึ้น (อ้างอิง : COSO และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน)

การควบคุมภายใน ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)
2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
3. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
4. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication)
5. กิจกรรมการติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยง

ความเชื่อมโยงในมิติแรก จะเห็นว่าการบริหารความเสี่ยงถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการควบคุมภายใน ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นกระบวนการ เพื่อระบุ วิเคราะห์ และจัดลำดับความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมทั้งการกำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่องค์กรต้องควบคุม เพื่อลดความเสี่ยงและทำให้เกิดความคุ้มค่า

ความเชื่อมโยงในอีกมิติหนึ่ง คือ การที่ระบบควบคุมภายใน เป็นประเด็นความเสี่ยงขององค์กร กล่าวคือ ความเสี่ยงอันเกิดจากการที่องค์กรมีระบบและกิจกรรมการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อองค์กร

ส่วนที่ 2

การบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

นโยบายในการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ได้กำหนดให้การบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งในการบริหาร การสร้าง ความสามารถในการระบุเหตุการณ์หรือโอกาสที่ส่งกระทบต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัย และลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย หรือความเสียหายต่อมาตรฐานการศึกษา การวิจัย ตลอดจนบทบาท ของสถาบันการอุดมศึกษา ตลอดจนสนับสนุนต่อการดำเนินการกิจการมหาวิทยาลัยให้เกิดความยั่งยืน (Sustainability) เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ (Business Continuity) เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและ การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) และหลักการตามเป้าหมายความยั่งยืน (SDGs)

การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ถูกดำเนินการอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานสากล (อ้างอิง: COSO ERM 2017 และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง) และบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานตาม บริบทของสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน ดังนี้

1) กำหนดให้การบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและกำหนด ยุทธศาสตร์ที่คำนึงถึงความเสี่ยงและโอกาสเสมอ ซึ่งควรปลูกฝัง สื่อสาร ทำความเข้าใจวัฒนธรรมภายใน มหาวิทยาลัยให้เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญร่วมกัน และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) การบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน ถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับ โดยหากเกิดเหตุการณ์ วิกฤตที่มหาวิทยาลัยหยุดชะงักไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้ ให้มีการตอบสนองต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ และรวดเร็ว เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินตามภารกิจได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมสร้างมาตรการป้องกัน หรือแผนการจัดการความเสี่ยงและสถานการณ์วิกฤตอย่างเหมาะสม เพื่อความเชื่อมั่นของประชาคมและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย

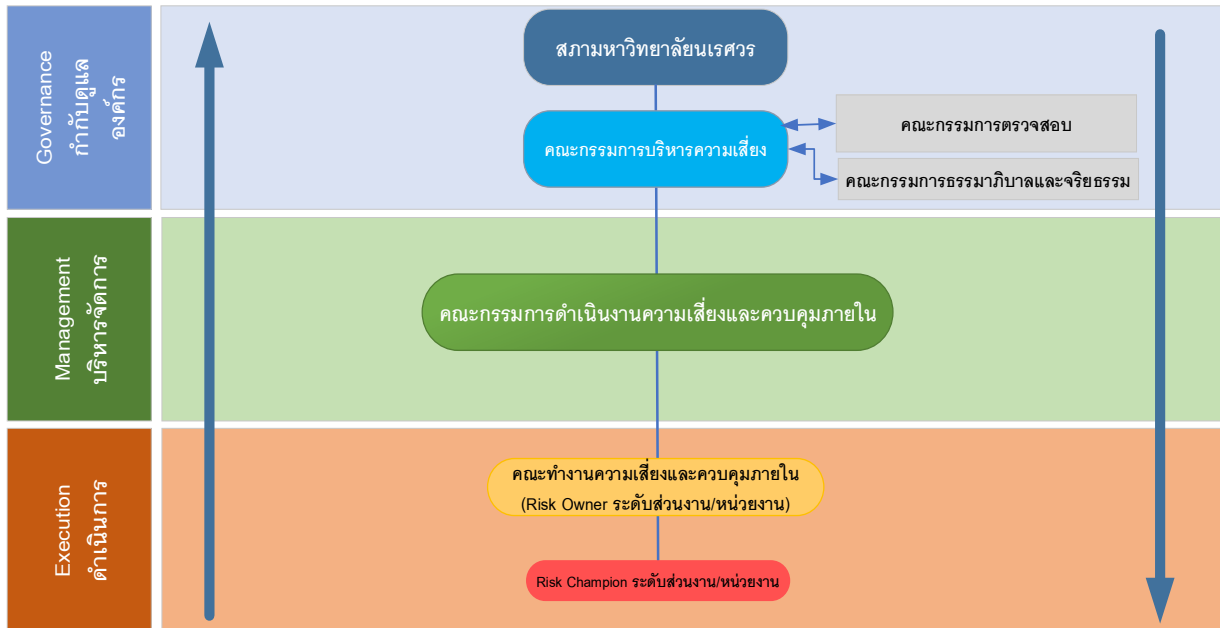
3) ส่งเสริมและสนับสนุนระบบงานและมาตรฐานที่ทำให้ทุกหน่วยงานสามารถระบุความเสี่ยงที่สำคัญที่ จะกระทบต่อเป้าหมายของมหาวิทยาลัย พร้อมแผนการจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมใช้งานได้จริงและจัดการ ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

4) ให้มีความสำคัญกับกระบวนการระบุและประเมินความเสี่ยงของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ตั้งแต่การ ตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ กำหนดแผนการปฏิบัติงานโดยให้มีการบริหาร ความเสี่ยงที่ครอบคลุม ซึ่งจะช่วยสร้างการบริหารจัดการขององค์กรในเชิงรุก

5) ช่วยให้ฝ่ายบริหารมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารทุกระดับของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมการดำเนินงานตามระบบบริหารความเสี่ยง และควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิผลต่อการดำเนินการต่อไป

โครงสร้างการดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน

ภาพที่ 3 โครงสร้างการดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน

โครงสร้างองค์กรและขอบเขตการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ สามารถแบ่งออกได้ 3 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับกำกับดูแลองค์กร (Governance)

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง ที่แต่งตั้งโดยสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทรองศาสตราจารย์พิเศษ อธิการบดี และรองอธิการบดีที่กำกับดูแลงานด้านบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง เป็นคณะกรรมการ ที่มีบทบาทกำหนดนโยบาย เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ (Performance) และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Compliance) ของระบบบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย โดยเชื่อมโยงและบูรณาการการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี ร่วมกับคณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการธรรมาภิบาลและจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภามหาวิทยาลัยทั้ง 3 ฝ่าย

ระดับบริหารจัดการ (Management)

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการดำเนินงานความเสี่ยงและควบคุมภายในที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้ง ประกอบด้วย รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี แบ่งตามกลุ่มสาขาวิชา เพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าของความเสี่ยง (Risk Owner) ของประเด็นความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่มอบหมายให้หน่วยงานในกำกับดูแล ที่เป็นเจ้าของความเสี่ยง บริหารจัดการความเสี่ยงในประเด็นต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ตลอดจน เสริมสร้างและเชื่อมโยงการทำงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ในประเด็นความเสี่ยงทางยุทธศาสตร์ และรายงานต่อคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และสภามหาวิทยาลัยต่อไป

ระดับดำเนินการ (Execution)

บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานบริหารความเสี่ยงประจำส่วนงาน/หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบ เป็นเจ้าของความเสี่ยง (Risk Owner) ของประเด็นในระดับส่วนงาน/หน่วยงาน โดยมีตัวแทนฝ่ายบริหารของส่วนงาน/หน่วยงาน ทำหน้าที่กำกับ ดูแลงานด้านบริหารความเสี่ยงและควบคุม ภายใน และเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างส่วนงาน/หน่วยงาน กับการทำงานระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ในแต่ละส่วนงาน/หน่วยงาน จะต้องมอบหมายผู้ประสานการขับเคลื่อนงานบริหารความเสี่ยง (Risk Champion) ทำหน้าที่สนับสนุนการขับเคลื่อนงานบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในและเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่าง ส่วนงาน/หน่วยงานกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยต่อไป

ทั้งนี้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางกำหนดบทบาทหน้าที่ของการทำงานทั้ง 3 ระดับ

คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง	คณะกรรมการดำเนินงาน ความเสี่ยงและควบคุมภายใน	คณะทำงานความเสี่ยงและควบคุมภายใน (คณะ/หน่วยงาน)
ระดับกำกับดูแลองค์กร (Governance)	ระดับบริหารจัดการ (Management)	ระดับดำเนินการ (Execution)
<ul style="list-style-type: none"> - วางนโยบาย กำหนดทิศทาง กำกับ ควบคุม และติดตาม การดำเนินงานด้านการบริหาร ความเสี่ยง - แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อ สนับสนุนให้เกิดการดำเนินงาน ด้านการบริหารความเสี่ยงอย่าง มีประสิทธิภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ ประเมิน และจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัย โดยเน้น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการ ของมหาวิทยาลัยและเป็นประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในเชิงกลยุทธ์ เช่น การบริหารจัดการการเรียนการสอน การบริหารจัดการงบประมาณ เป็นต้น - กำหนดวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงใน แต่ละประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับความ สำเร็จ ตามพันธกิจและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ ประเมิน และจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงที่ส่งผลกับการดำเนินกิจการของ ส่วนงาน/หน่วยงาน และเป็นประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับความ สำเร็จในเชิงกลยุทธ์ เช่น การบริหารจัดการการเรียนการสอน การบริหารจัดการงบประมาณ เป็นต้น - วางมาตรการควบคุมความเสี่ยง เพื่อ ให้เกิดความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management : BCM) และให้

คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง	คณะกรรมการดำเนินงาน ความเสี่ยงและควบคุมภายใน	คณะทำงานความเสี่ยงและควบคุมภายใน (คณะ/หน่วยงาน)
ระดับกำกับดูแลองค์กร (Governance)	ระดับบริหารจัดการ (Management)	ระดับดำเนินการ (Execution)
	<p>และกำหนดกระบวนการบริหารความเสี่ยงระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Tolerance) ในประเด็นที่สำคัญให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกับฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยในการกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management : BCM) และให้สามารถรองรับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ - กำหนดแผนการดำเนินงานประจำปีของการบริหารความเสี่ยง เสนอคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย - กำกับดูแลและติดตามการดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง แผนงานและกระบวนการบริหารความเสี่ยง - ประสานงานกับฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย เพื่อเสนอในการปรับกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงตามความเหมาะสม - พิจารณาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจสอบภายใน เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม - สนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมความเสี่ยง (Risk Culture) และสื่อสารการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในที่เหมาะสม 	<p>สามารถรองรับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ในระดับคณะ/หน่วยงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในระดับคณะ/หน่วยงาน - กำกับดูแลและติดตามการดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยงของคณะ/หน่วยงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง แผนงานและกระบวนการบริหารความเสี่ยง - ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมความเสี่ยง (Risk Culture) และสื่อสารการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในที่เหมาะสม

หน่วยงานที่สนับสนุนด้านบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในมหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้จัดตั้ง งานบริหารความเสี่ยง สังกัดสำนักงานอธิการบดี เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนให้เกิดการบริหารความเสี่ยงภายในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยนเรศวร ในการจัดตั้งเป็นหน่วยงานเทียบเท่างาน ภายใต้สังกัดสำนักงานอธิการบดี โดยสภามหาวิทยาลัยได้มีมติให้ความเห็นชอบ ในคราวประชุมครั้งที่ 315(10/2566) เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2566

งานบริหารความเสี่ยง มีภารกิจในการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยง การสนับสนุนให้หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยใช้การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือทั่วทั้งมหาวิทยาลัย โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษา สภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อบริบทของมหาวิทยาลัยในอนาคต 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับมหาวิทยาลัย (Organizational) ระดับประเทศ (National) ระดับภูมิภาค (Regional) และระดับโลก (Global) นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย ระบุเหตุการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสีย ความเสียหาย หรือลดโอกาสความสำเร็จในการบรรลุตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ในมิติต่าง ๆ โดยทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยและผู้บริหารระดับสูง ในการกำหนดประเด็นความเสี่ยง วิเคราะห์ ประเมิน และจัดทำแผนการจัดการ ความเสี่ยงและควบคุมภายในที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์และการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป

กรอบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน

มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กำหนดกรอบการบริหารความเสี่ยง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน

องค์ประกอบ 1

การกำกับดูแลกิจการ และวัฒนธรรม
องค์กร (Governance and Culture)

หลักการที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการ
บริหารความเสี่ยง (Exercises Board
Risk Oversight)

หลักการที่ 2 จัดตั้งโครงสร้างการ
ดำเนินงาน (Establishes Operating
Structures)

หลักการที่ 3 ระบุวัฒนธรรมองค์กรที่
ต้องการ (Defines Desired Culture)

หลักการที่ 4 แสดงความมุ่งมั่นใน
ค่านิยมหลัก (Demonstrates
Commitment to Core Values)

หลักการที่ 5 จูงใจ พัฒนา และรักษา
บุคลากรที่มีความสามารถ (Attracts,
Develops, and Retains Capable
Individuals)

องค์ประกอบ 2

กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์
(Strategy and Objective Setting)

หลักการที่ 6 วิเคราะห์ธุรกิจ
(Analyzes Business Context)

หลักการที่ 7 ระบุความเสี่ยงที่ยอมรับ
ได้ (Defines Risk Appetite)

หลักการที่ 8 ประเมินกลยุทธ์ทางเลือก
(Evaluates Alternative
Strategies)

หลักการที่ 9 กำหนดวัตถุประสงค์ทาง
ธุรกิจ (Formulates Business
Objectives)

องค์ประกอบ 3

ผลการดำเนินงาน
(Performance)

หลักการที่ 10 ระบุความเสี่ยง (Identifies
Risk)

หลักการที่ 11 ประเมินความรุนแรงของ
ความเสี่ยง (Assess Severity of Risk)

หลักการที่ 12 จัดลำดับความสำคัญของ
ความเสี่ยง (Prioritizes Risks)

หลักการที่ 13 ดำเนินการตอบสนองต่อ
ความเสี่ยง (Implements Risk
Responses)

หลักการที่ 14 พัฒนาการอบความเสี่ยงใน
ภาพรวม (Develops Portfolio View)

องค์ประกอบ 4

การทบทวนและปรับปรุงแก้ไข
(Review and Revision)

หลักการที่ 15 ประเมินการเปลี่ยนแปลง
ที่สำคัญ (Assesses Substantial
Change)

หลักการที่ 16 ทบทวนความเสี่ยงและ
ผลการดำเนินงาน (Reviews Risk
and Performance)

หลักการที่ 17 มุ่งมั่นปรับปรุงการ
บริหารความเสี่ยงองค์กร (Pursues
Improvement in Enterprise Risk
Management)

องค์ประกอบ 5

สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน
(Information, Communication, and
Reporting)

หลักการที่ 18 ยกระดับระบบสารสนเทศ
(Leverages Information Systems)

หลักการที่ 19 สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง
(Communicates Risk Information)

หลักการที่ 20 รายงานผลความเสี่ยง
วัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน
(Reports on Risk, Culture, and
Performance)

ภาพที่ 5 องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

องค์ประกอบที่ 1 การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร (Governance and Culture)

การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กรถือเป็นพื้นฐานในการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้มีการกำหนดแนวทาง ค่านิยมทางจริยธรรม พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และความเข้าใจขององค์กรที่เกี่ยวกับความเสี่ยง ซึ่งการกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กรนั้น ประกอบด้วยกรอบแนวทางปฏิบัติ 5 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง (Exercises Board Risk Oversight)

มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะทำงาน เพื่อดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับกำกับดูแลองค์กร (Governance) คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง มีหน้าที่ในการวางนโยบาย กำหนดทิศทาง กำกับ ควบคุม และติดตามการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง

ระดับบริหารจัดการ (Management) คณะกรรมการดำเนินงานความเสี่ยงและควบคุมภายใน มีหน้าที่เพื่อสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและบริหารจัดการความเสี่ยงในภาพรวม (Oversight Responsibilities)

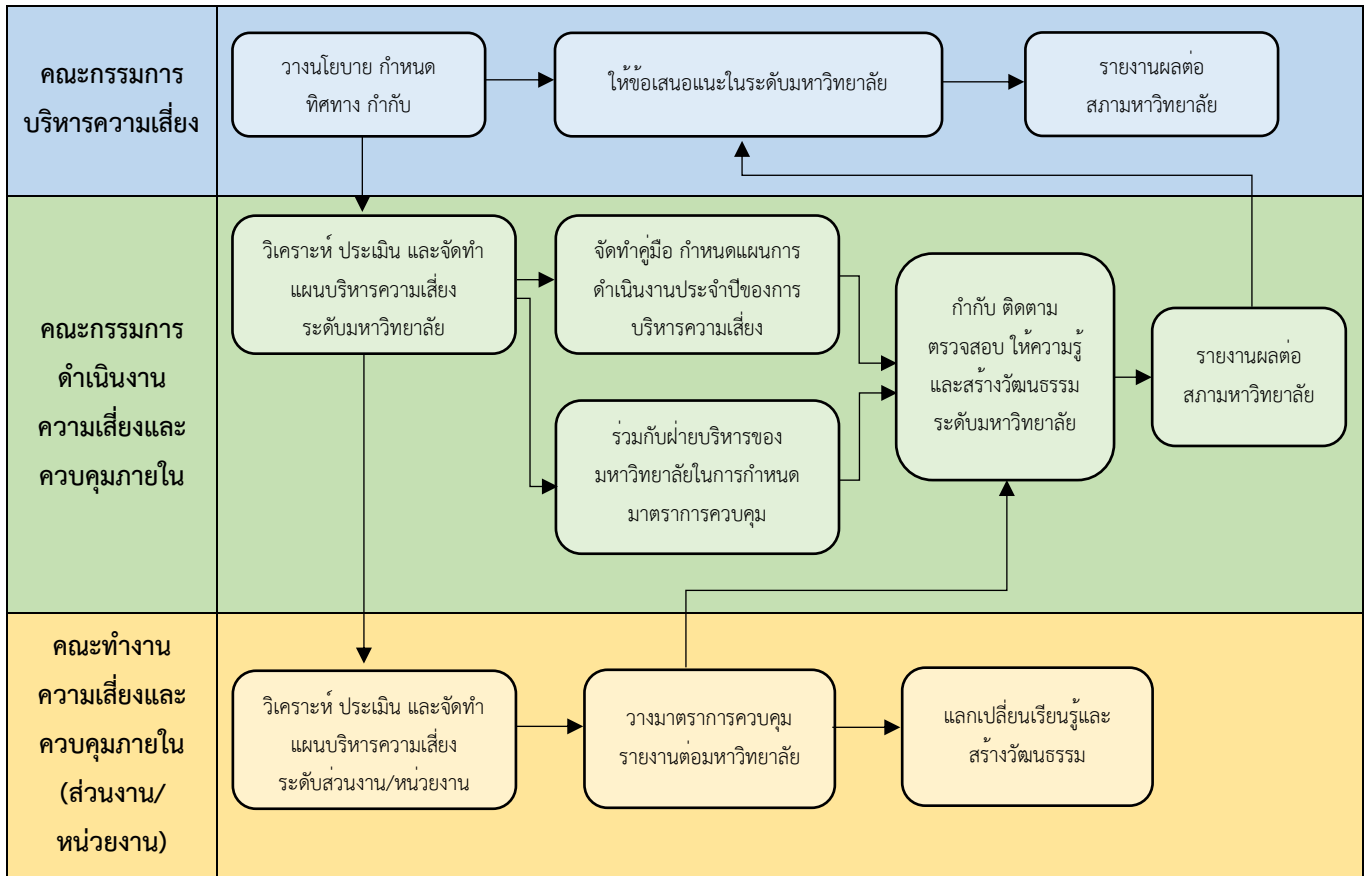
ระดับดำเนินการ (Execution) คณะทำงานความเสี่ยงและควบคุมภายในส่วนงาน/หน่วยงาน โดยกำหนดให้ส่วนงาน/หน่วยงานมีการแต่งตั้งคณะทำงานในระดับหน่วยงาน อันจะเป็นกลไกในการบริหารจัดการความเสี่ยงระดับส่วนงาน/หน่วยงาน

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการสร้างการบริหารจัดการความเสี่ยง ให้กลายเป็นวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ปลูกฝังทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ กลายเป็นความเคยชินของบุคลากรในมหาวิทยาลัย และพัฒนาเป็นวัฒนธรรมสำคัญ

หลักการที่ 2 จัดตั้งโครงสร้างการดำเนินงาน (Establishes Operating Structures)

มหาวิทยาลัยจะมีการกำหนดแผนบริหารความเสี่ยงที่มีความสำคัญในระดับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับคณะ ส่วนงาน/หน่วยงานต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยงานสนับสนุน ทั้งนี้การวางแผนยุทธศาสตร์ต้องมีการกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) ควบคู่กับวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการค้นหา ระบุ วิเคราะห์ และประเมินความเสี่ยง และกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่มีความเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดี สอดคล้องกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้โครงสร้างด้านความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย จักสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่รองรับโอกาสในการดำเนินกิจการ และมีแผนบริหารความเสี่ยงที่ตอบโจทย์ความต่อการบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความยั่งยืนระยะยาว โครงสร้างการดำเนินงานเชื่อมโยงได้ดังนี้

ภาพที่ 6 ความเชื่อมโยงโครงสร้างในการดำเนินงาน

หลักการที่ 3 ระบุวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการ (Defines Desired Culture)

มหาวิทยาลัยนเรศวรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทั่วทั้งองค์กร และเห็นว่าการที่องค์กรมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับมหาวิทยาลัยในการดำเนินกิจการ ในสถานะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเสริมสร้างวัฒนธรรมความเสี่ยงขององค์กร จะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการความเสี่ยงและการบริหารจัดการองค์กรอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ในระดับนโยบาย มหาวิทยาลัยนเรศวรได้กำหนดวัฒนธรรมความเสี่ยง ประกอบด้วย

การสร้างวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย (Safety Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลในองค์กร ตระหนักถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ทั้งในเชิงความปลอดภัยด้านกายภาพ และความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผิดพลาด หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในเชิงการลงโทษ ทั้งนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านนี้จึงมุ่งเน้นการแจ้งเตือน ระวังภัย การรายงาน การปฏิบัติงาน รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผิดพลาด การเรียนรู้กฎ ระเบียบที่ถูกต้อง ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

การสร้างวัฒนธรรมด้านการเฝ้าระวังและสื่อสารโต้ตอบ (Communication Culture) หมายถึง การสื่อสารที่ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารที่เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด โดยเน้นการปลูกฝังการสื่อสารเชิงบวก และสร้างกระบวนการภายในองค์กร เพื่อให้เกิดการวัฒนธรรมการสื่อสารองค์กรที่ดี

การสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเติบโต (Growth Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่ช่วยหนุนให้บุคลากร มีแนวคิดที่ยึดหยุ่นต่อการเติบโตของตนเองและองค์กรอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นให้เกิดวัฒนธรรมในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเอง มุ่งเน้นวัฒนธรรมในการสร้างโอกาสและสร้างทางเลือกไปสู่ความสำเร็จ สร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ให้เห็นเป้าหมายขององค์กรเป็นภาพเดียวกัน และสามารถผสมผสานระหว่างองค์ประกอบส่วนตัวกับองค์ประกอบขององค์กร เพื่อมุ่งสู่การเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน

หลักการที่ 4 แสดงความมุ่งมั่นในค่านิยมหลัก (Demonstrates Commitment to Core Values)

มหาวิทยาลัยจะยึดถือการบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด และกำหนดให้มีการสื่อสารที่เหมาะสม

หลักการที่ 5 จูงใจ พัฒนา และรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ (Attracts, Develops, and Retains Capable Individuals)

มหาวิทยาลัยมุ่งมั่นในการสนับสนุนการสร้างทรัพยากรบุคคลควบคู่ไปกับกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ขององค์กร เช่น ฝึกอบรมบุคลากรในด้านการบริหารความเสี่ยง การส่งเสริมความรู้ความสามารถของบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ และผลตอบแทนอื่น ๆ อย่างเหมาะสมสำหรับตำแหน่งงานในทุกระดับ

องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ (Strategy and Objective Setting)

มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง เพื่อบูรณาการเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยจะมีการกำหนดความเสี่ยงที่ยอมรับได้ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ โดยจะเป็นพื้นฐานในการระบุ ประเมิน และการตอบสนองต่อความเสี่ยง ทั้งนี้ การดำเนินการด้านกลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์นั้น จะมีกรอบแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

หลักการที่ 6 วิเคราะห์ธุรกิจ (Analyzes Business Context)

การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรของมหาวิทยาลัย เริ่มต้นจากการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และเป้าหมายองค์กร ให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ โดยงานบริหารความเสี่ยงเป็นผู้ที่จัดทำแผนการปรับปรุงคู่มือแนวทางการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องตามเป้าหมายและนโยบาย โดยมีเป้าหมายเพื่อ

- เพื่อทบทวนโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการด้านความเสี่ยงและการจัดการเหตุวิกฤตของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย
- กำหนดกิจกรรมตรวจสอบความเสี่ยงเพื่อให้มีการค้นหา ประเมิน ควบคุม ติดตาม ตลอดจน การจัดทำและประเมินผลแผนรับมือเหตุวิกฤต และความต่อเนื่องทางธุรกิจของหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

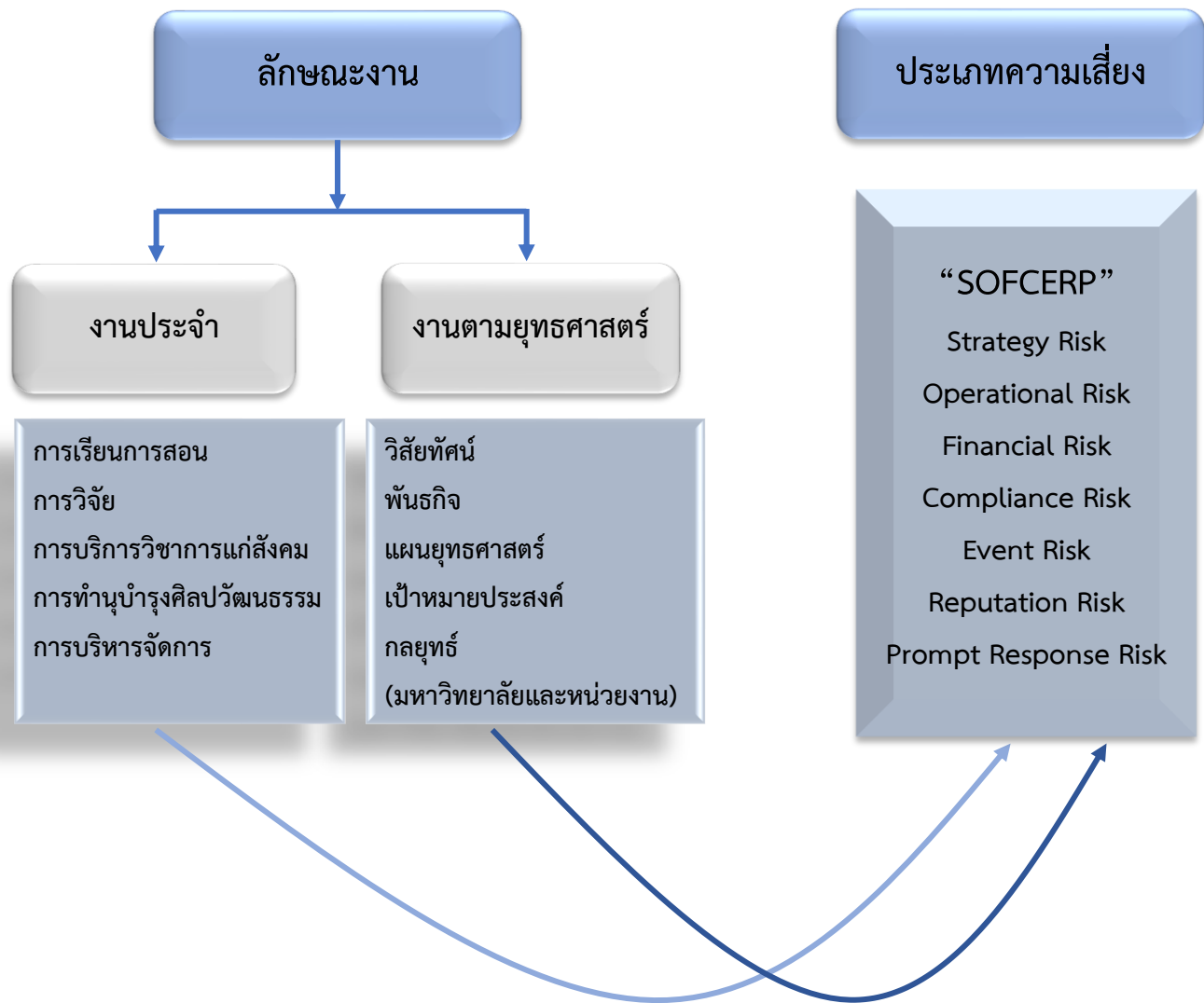
การวิเคราะห์ลักษณะของงานของมหาวิทยาลัยนเรศวร จักทำให้มองเห็นถึงประเด็นความเสี่ยงที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์ความเสี่ยงในแต่ละประเภทได้ โดยหากพิจารณาในบริบทของมหาวิทยาลัยจะพบลักษณะงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

งานประจำ เป็นงานที่ต้องดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ

งานตามยุทธศาสตร์ เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายที่สนองตอบเป้าหมายที่สำคัญของมหาวิทยาลัย คณะส่วนงาน/หน่วยงาน โดยเป้าหมายเหล่านั้นจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน หรือพัฒนาในประเด็นที่เป็นข้อได้เปรียบ โดยทั่วไปงานตามยุทธศาสตร์จะตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ เป้าหมายและประสงค์ของหน่วยงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ กำหนดกลยุทธ์เพื่อไปสู่ความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ตามโอกาสและจุดแข็งของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้

ทั้งนี้การบริหารความเสี่ยงจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้มองเห็นประเด็นที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและการบรรลุตามแผนที่วางไว้ และนำประเด็นเหล่านั้นมาบริหารจัดการ หรือควบคุม ติดตาม โดยความเชื่อมโยงของลักษณะงานกับประเภทความเสี่ยง จะเป็นดังภาพ

ภาพที่ 7 ความเชื่อมโยงของลักษณะงานกับประเภทความเสี่ยง

ตารางที่ 4 ประเภทของความเสี่ง

<p>ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategy Risk : S)</p>	<p>ความเสี่ยงใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต</p> <p>ระดับ Global (อ้างอิง: Global Risks Report 2023)</p> <p>ความเสี่ยงระยะยาว 5 อันดับแรก ด้านความเสี่ยงในอีก 10 ปีข้างหน้า (2033) ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงระยะยาว คาดว่า ผลกระทบเชิงลบ ประกอบด้วย</p> <p>อันดับ 1 วิกฤตค่าครองชีพ</p> <p>อันดับ 2 หายนะจากภัยธรรมชาติและเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรงแบบสุดขีด</p> <p>อันดับ 3 การเผชิญหน้าทางภูมิเศรษฐศาสตร์</p> <p>อันดับ 4 วิกฤตที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม</p> <p>อันดับ 5 การแตกความสามัคคีในสังคมและการแบ่งขั้วทางสังคม หรือ สงคราม</p> <p>ระดับ National (อ้างอิง: The Biggest Global Risks of 2023 และ Global Risks Report 2023)</p> <p>อันดับ 1 วิกฤตหนี้ สภาพทางการเงินขององค์กรเอกชนหรือการเงินในระดับสาธารณะอาจประสบปัญหา “หนี้สะสม” ส่งผลให้เกิดการล้มละลาย สิ้นเนื้อประดาตัว นำมาสู่วิกฤตสภาพคล่องหรือการผิดนัดชำระหนี้ รวมไปถึงวิกฤตหนี้สาธารณะ</p> <p>อันดับ 2 วิกฤตค่าครองชีพ ประชากรส่วนใหญ่ขาดความสามารถใน การคงวิถีชีวิตปัจจุบันเอาไว้ เนื่องจากต้นทุนสินค้าจำเป็นนั้นมีราคาเพิ่มสูงขึ้น และไม่สอดคล้องกับการเติบโตด้านรายได้ของครัวเรือนตามจริง</p> <p>อันดับ 3 ความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมนุษย์ จัดอยู่ในหัวข้อ “เหตุการณ์ที่สร้างความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมเป็นวงกว้าง (Large-scale environmental damage incidents)” ซึ่งส่งผลต่อความสูญเสียชีวิตมนุษย์ ความสูญเสียทางการเงิน และ/หรือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับระบบนิเวศ อันเป็นผลมาจากกิจกรรมของมนุษย์ และ/หรือ ความล้มเหลวในการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศของสัตว์ รวมถึงการยกเลิกข้อบังคับเกี่ยวกับอุบัติเหตุในภาคอุตสาหกรรม การรั่วไหลของน้ำมัน และการปนเปื้อนสารกัมมันตภาพรังสี</p>	<p>แนวทางในการบริหารความเสี่ยง</p> <p>ความต้องการองค์ความรู้ที่เปลี่ยนไป โดยมุ่งเน้นที่องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) ด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical) ด้านสังคม (Societal) และด้านเทคโนโลยี (Technological)</p>
--	---	--

	<p>อันดับ 4 ความไม่เท่าเทียมทางดิจิทัลและการไม่สามารถเข้าถึงบริการดิจิทัลได้ ข้อนี้รวมประเด็นการเข้าถึงเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัลที่แยกเป็นส่วนๆ หรือไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเกิดจากการลงทุนที่ต่ำกว่า ทักษะด้านดิจิทัลต่ำ กำลังซื้อไม่เพียงพอ หรือข้อจำกัดของรัฐบาลที่มีต่อเรื่องเทคโนโลยี</p> <p>อันดับ 5 การเผชิญหน้าทางภูมิเศรษฐศาสตร์ เป็นการใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือโดยมหาอำนาจระดับโลกหรือระดับภูมิภาค เพื่อแยกปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จำกัดสินค้า บริการ หรือเทคโนโลยี โดยมีเจตนาที่จะสร้างความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ และรวมขอบเขตที่ตนมีอิทธิพล ซึ่งไม่จำกัดเพียงมาตรการด้านสกุลเงิน การควบคุมการลงทุน การคว่ำบาตร ความช่วยเหลือ และเงินอุดหนุนจากรัฐ และการควบคุมการค้าด้านพลังงาน แร่ธาตุ และเทคโนโลยี</p>	
<p>ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategy Risk : S)</p>	<p>ด้านการเรียนการสอน</p> <p>เป็นโลกปัจจุบันและเป็นโลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลง (Change) อย่างรวดเร็วต่อเนื่องตลอดเวลา โดยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นตัวเร่งที่สำคัญ เกิดโอกาสและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) จำนวนคนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาน้อยลง 2) ทางเลือกทางการศึกษามากขึ้น ทั้งในเชิงของรูปแบบการเรียนรู้ และ สาขาวิชา โดยเป็นตัวเลือกจากสถาบันทั้งในและต่างประเทศ 3) คุณภาพของผู้เรียน พฤติกรรม ค่านิยม และความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป 	<p>แนวทางในการบริหารความเสี่ยง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบของการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาทิ Ai จะเข้ามาปฏิวัติการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้รองรับกับพฤติกรรม 2) มหาวิทยาลัยต้องปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ โดยเน้นโครงสร้างแบบสหวิทยาการ หรือการบูรณาการศาสตร์ 3) ขยายกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายไปสู่ภาคแรงงานและภาคอุตสาหกรรม
	<p>ด้านการวิจัยและบริการวิชาการ</p> <p>จากความต้องการองค์ความรู้ที่เปลี่ยนไป โดยมุ่งเน้นที่องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) ด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical) ด้านสังคม (Societal) และด้านเทคโนโลยี (Technological) ทำให้แนวทางในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนแปลงไป</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) มหาวิทยาลัยต้องการสร้างโอกาสในการสร้างผลงานวิจัย นวัตกรรม และความร่วมมือ โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาหรือการช่วยยกระดับในประเด็นที่สำคัญของโลกและของประเทศ 2) มุ่งเน้นการเป็นผู้นำในศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยมีความโดดเด่นและสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ

<p>ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O)</p>	<p>ด้านบุคลากร</p> <p>สถานการณ์ในการประกอบกิจการของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการมีบุคลากรหลากหลายช่วงวัย เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมทำงานร่วมกัน มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องบริหารบุคลากรให้เหมาะสม ตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือก การพัฒนาและการบริหารผลตอบแทน และการจูงใจให้บุคลากรยังคงอยู่ร่วมงานกับมหาวิทยาลัย เพื่อให้องค์กรสามารถก้าวสู่การเป็นผู้นำและสร้างความสุขให้กับพนักงาน แต่หากมหาวิทยาลัยไม่สามารถบริหารบุคลากรได้อย่างเหมาะสมย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน และการขยายพันธกิจ</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ปรับระบบการบริหารงานบุคคลใหม่ตลอดวงจร 2) พัฒนานอค์ความรู้และทักษะความสามารถเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ผ่านรูปแบบที่เหมาะสมกับสายงาน 3) ปฏิบัติต่อบุคลากร บริหารความคาดหวัง และสนองความต้องการอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
<p>ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F)</p>	<p>ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลที่ล้ำสมัย</p> <p>โลกการทำงานยุคใหม่ขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการทำงานลดลง มีเวลาเพิ่มขึ้น และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <p>วางแผนในการนำระบบดิจิทัลเข้ามาทดแทนการปฏิบัติงานประจำ</p>
<p>ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C)</p>	<p>เนื่องจากรายรับของมหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่อยู่ที่การรับนักศึกษา และงบประมาณสนับสนุนภาครัฐ ที่มีแนวโน้มคงที่หรือลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการรายรับและรายจ่ายให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจการเพื่อลดความเสี่ยงของภาวะขาดทุน หรือหาแนวทางในการทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมและมีแนวโน้มอาจจะขยับตัวสูงขึ้นในอนาคตลดลง</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <p>มหาวิทยาลัยต้องพิจารณาทางเลือกรูปแบบในการสร้างรายได้ หรือในการระดมทุน รูปแบบที่ได้รายได้ในระดับที่เหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย</p>
		<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ติดตามกฎหมาย และระเบียบต่างๆ 2) ศึกษา สื่อสาร ให้คำแนะนำแก่ผู้บริหาร และหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง 3) ร่วมกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวข้องในการประเมินความเสี่ยงอันเกิดจากการปฏิบัติไม่สอดคล้องตามกฎหมาย 4) ประสานงานกับบริษัทที่ปรึกษาภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อช่วยให้ความคิดเห็นในเชิงลึก 5) กำกับดูแลการปฏิบัติงานแยกตามสายงาน โดยกำหนดให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบต่างๆ

<p>ความเสี่ยงด้านสถานการณ์ ต่างๆ (Event Risk : E)</p>	<p>ด้านการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่</p> <p>โรคระบาดคงเป็นเหตุการณ์ที่สามารถสร้างความเสียหายต่อการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย ถึงแม้โรคที่พบในปัจจุบันก็มีทั้งโรคที่สามารถบริหารจัดการได้แล้ว หรือบางโรคอยู่ระหว่างการบริหาร จัดการ แต่อย่างไรก็ตามหากมีการแพร่ระบาดของโรคใหม่ ย่อมสร้างความเสียหายต่อการดำเนิน กิจการ และกระทบต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <p>มหาวิทยาลัยควรมีแผนการดำเนินกรณีเกิดเหตุ ฉุกเฉิน (Contingency Plan)</p>
<p>ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง (Reputation Risk : R)</p>	<p>สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และมีผู้ใช้งาน เป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากมีข่าวหรือเหตุการณ์ด้านลบปรากฏในสื่อ ซึ่งอาจเกิดจากข่าวลือที่ไม่เป็น ความจริง การเผยแพร่ข้อมูลของมหาวิทยาลัยที่คลาดเคลื่อน หรือเกิดจากการดำเนินกิจการที่ผิดพลาด หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียง ของมหาวิทยาลัย</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <p>1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภายในเรื่องของการสื่อสารทั้งในสภาวะปกติ</p> <p>2) มีมาตรการที่ชัดเจนกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่ ปกติ</p>
<p>ความเสี่ยงที่ต้องตอบสนอง อย่างรวดเร็วภายใน 24 ชั่วโมง (Prompt Response Risk : P)</p>	<p>ด้านการถูกโจมตีทางไซเบอร์</p> <p>มหาวิทยาลัยกลายเป็นเป้าหมายในการโจมตีโดยอาชญากรไซเบอร์</p>	<p>แนวทางการบริหารความเสี่ยง</p> <p>มหาวิทยาลัยควรมีแผนการดำเนินกรณีเกิดเหตุ ฉุกเฉิน (Contingency Plan)</p>

หลักการที่ 7 ระบุความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Defines Risk Appetite)

มหาวิทยาลัยจะมีการระบุความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) ในประเด็นเหตุการณ์ที่สำคัญและส่งผลกับความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมความตระหนักถึงค่านิยมความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ทั้งนี้จะประกาศให้กับคณะ ส่วนงาน/หน่วยงานทราบ แต่จะไม่มีกำหนดรูปแบบตายตัวหรือเป็นมาตรฐาน โดยคณะ ส่วนงาน/หน่วยงาน สามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานของตนเอง โดยผู้บริหารในระดับหน่วยงานจะเป็นผู้เลือกความเสี่ยงที่ยอมรับได้ภายใต้บริบททางพันธกิจที่ต่างกันในแต่ละหน่วยงาน

หลักการที่ 8 ประเมินกลยุทธ์ทางเลือก (Evaluates Alternative Strategies)

มหาวิทยาลัยจะประเมินเพื่อค้นหาโอกาสและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย และความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในระดับมหาวิทยาลัย ในขณะที่เดียวกันก็สนับสนุนให้ระดับหน่วยงานดำเนินการ ประเมินเพื่อค้นหาโอกาสและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเสี่ยงในระดับหน่วยงาน และกำหนดความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในระดับหน่วยงาน

หลักการที่ 9 กำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ (Formulates Business Objectives)

ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัย จะพิจารณาถึงความเสี่ยงในระดับต่าง ๆ ตลอดจนความสอดคล้องและการสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ ควบคู่ไปด้วย

องค์ประกอบที่ 3 ผลการดำเนินงาน (Performance)

มหาวิทยาลัยจะเริ่มจากการระบุและประเมินความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ โดยจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงตามโอกาสในการเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่อาจเกิดขึ้น และพิจารณาความเสี่ยงที่มหาวิทยาลัยยอมรับได้ จากนั้นจะเลือกตอบสนองต่อความเสี่ยงด้วยวิธีต่างๆ รวมถึงพิจารณาปริมาณความเสี่ยงในภาพรวม ซึ่งในผลการดำเนินงานจะต้องครอบคลุมทั้ง 5 ส่วน ดังนี้

หลักการที่ 10 ระบุความเสี่ยง (Identifies Risk)

มหาวิทยาลัยกำหนดให้มีการระบุความเสี่ยงที่ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategy Risk : S) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C) ความเสี่ยงด้านสถานการณ์ต่างๆ (Event Risk : E) ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง (Reputation Risk : R) และความเสี่ยงที่ต้องตอบสนองอย่างรวดเร็ว ภายใน 24 ชั่วโมง (Prompt Response Risk : P) โดยความเสี่ยงทั้งหมดจะถูกรวบรวมเพื่อนำไปจัดการต่อไป

หลักการที่ 11 ประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง (Assess Severity of Risk)

มหาวิทยาลัยกำหนดให้นำความเสี่ยงที่ถูกรวบรวมไว้ มาดำเนินการประเมินความรุนแรงของความเสี่ยง โดยประเมินว่าแต่ละปัจจัยเสี่ยงนั้นมีโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) มากน้อยเพียงใด และหากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อ (Impact) ต่อดังค์กรรุนแรงมากน้อยแค่ไหน

หลักการที่ 12 จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง (Prioritizes Risks)

มหาวิทยาลัยกำหนดให้มีระดับความเสี่ยง (Risk Exposure) และการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง เพื่อให้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกวิธีตอบสนองต่อความเสี่ยงนั้น โดยระดับความเสี่ยงจะเท่ากับผลคูณของคะแนนระหว่างโอกาสที่จะเกิดขึ้นกับความเสียหาย นำมาจัดลำดับความสำคัญ และใช้ในการตัดสินใจว่าความเสี่ยงใดควรเร่งจัดการก่อน

หลักการที่ 13 ดำเนินการตอบสนองต่อความเสี่ยง (Implements Risk Responses)

การดำเนินการระบุและคัดเลือกวิธีการตอบสนองต่อความเสี่ยง เช่น การยอมรับความเสี่ยง การลดการโอน หรือการหลีกเลี่ยง โดยศึกษาผลดี ผลเสีย ความเป็นไปได้ และค่าใช้จ่ายของแต่ละทางเลือก ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าของความเสี่ยง (Risk Owner)

หลักการที่ 14 พัฒนารอบความเสี่ยงในภาพรวม (Develops Portfolio View)

ในการพัฒนารอบความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัยและระดับหน่วยงาน จะดำเนินการโดยใช้เครื่องมือคือ Risk Matrix

องค์ประกอบที่ 4 การทบทวนและปรับปรุงแก้ไข (Review and Revision)

เมื่อได้ผลการดำเนินงานความเสี่ยงแล้ว เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงได้รับการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยจึงกำหนดผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทบทวนความสามารถและการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง สร้างให้เกิดระบบที่ดี ทั้งนี้ ในการทบทวนและปรับปรุงจะต้องประกอบไปด้วยกรอบแนวทางปฏิบัติ 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 15 ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (Assesses Substantial Change)

มหาวิทยาลัยมีการกำหนดกรอบเวลาในการประเมินการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจของมหาวิทยาลัย โดยมีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่กำหนด

หลักการที่ 16 ทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน (Reviews Risk and Performance)

มหาวิทยาลัยมีการกำหนดกรอบเวลาในการทบทวนประเด็นความเสี่ยง และผลการดำเนินงานด้านความเสี่ยง

หลักการที่ 17 มุ่งมั่นปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงองค์กร (Pursues Improvement in Enterprise Risk Management)

มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้เกิดการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น การปรับโครงสร้างองค์กร หลังการประเมินผลการดำเนินงาน หรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 5 สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน (Information Communication and Reporting)

เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนเรศวรสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วทั้งองค์กร และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว ทันที และเป็นระบบ มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญต่อการรวบรวมและแบ่งปันข้อมูลที่จำเป็นจากทั่วทั้งองค์กร ทั้งข้อมูลจากแหล่งภายในและแหล่งภายนอก ผ่านการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีรูปแบบการใช้งานตามกรอบหลักการ ดังนี้

หลักการที่ 18 ยกระดับระบบสารสนเทศ (Leverages Information Systems)

มหาวิทยาลัยจะกำหนดให้มีสารสนเทศเพื่อการบริหารความเสี่ยง อย่างเพียงพอ เหมาะสม และทันต่อเวลา และใช้กระบวนการวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ของสิ่งเชื่อมโยงข้อมูลเข้าไว้ด้วยกันนำไปสู่การระบุและจัดการความเสี่ยงได้ดีขึ้น

หลักการที่ 19 สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง (Communicates Risk Information)

ในการสื่อสารข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยจะกำหนดรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กร ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยเน้นการสื่อสารทั้งระดับบนลงล่าง (Top-Down Approach) และระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach) การสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงควรมีให้เพียงพอทั้งภายในและภายนอกองค์กร

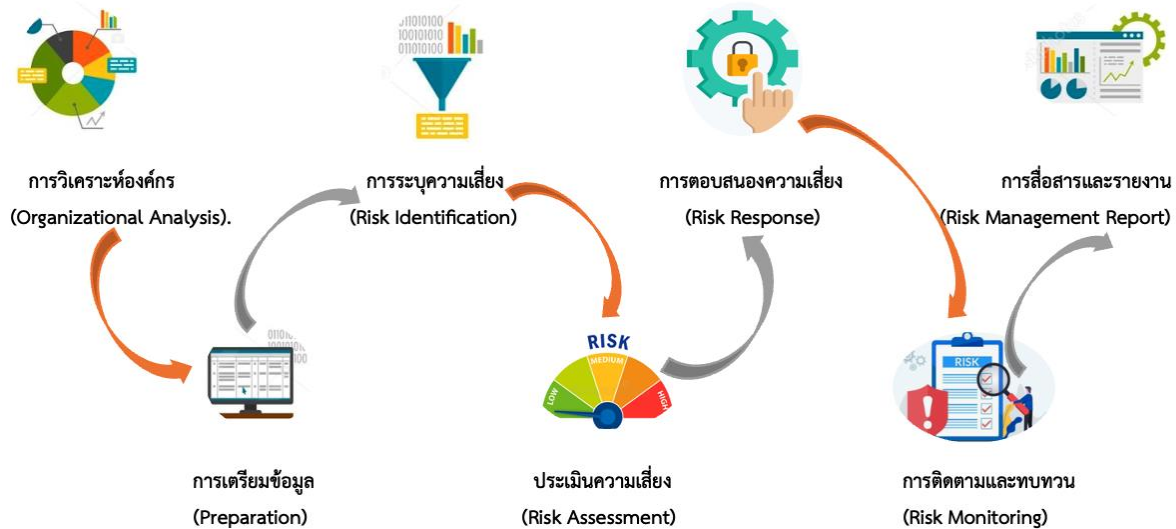
หลักการที่ 20 รายงานผลความเสี่ยงวัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน (Reports on Risk Culture and Performance)

กำหนดให้มีการรายงานความเสี่ยงวัฒนธรรมองค์กรและผลการดำเนินงานในทุกระดับให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร แม้จะมีการมอบหมายหน้าที่ด้านการรายงานผลให้หน่วยงานหรือบุคคลใดแล้วก็ตาม ผู้บริหารยังคงต้องมีหน้าที่กำกับดูแลด้วย

ขั้นตอนในการบริหารจัดการความเสี่ยงในระดับมหาวิทยาลัย

เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงบรรลุเป้าหมาย ดำเนินงานเป็นวงจรที่ต่อเนื่อง และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยนเรศวรจึงได้กำหนดกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงไว้ทั้งสิ้น 7 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 8 กระบวนการในการบริหารความเสี่ยงในระดับมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์กร มหาวิทยาลัยจะวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่อาจมีโอกาสรบกวนต่อความไม่แน่นอนในการบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัย และไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารเป็นผู้ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยง บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง และความเสี่ยงที่ยอมรับได้ระดับมหาวิทยาลัย (Risk Appetite) ทั้งนี้จะรวมถึงการเตรียมข้อมูลและทรัพยากร เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กร โดยนโยบายความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในแต่ละประเภทความเสี่ยง จะสามารถนำไปถ่ายทอดและใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงระดับรองลงมา ได้แก่ คณะ สำนัก กอง สถาน ส่วนงาน/หน่วยงาน หรือนำไปสู่การระบุระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้สำหรับประเภทความเสี่ยงย่อย

ขั้นตอนที่ 3 การระบุความเสี่ยง ในระดับมหาวิทยาลัย จะเป็นการดำเนินการระบุเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นที่มีผลกระทบต่อภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้งในด้านบวกและด้านลบ และถ่ายทอดไปในระดับคณะ ส่วนงาน/หน่วยงาน ทั้งนี้คณะ ส่วนงาน/หน่วยงาน สามารถพิจารณาความเสี่ยงในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจ

สอดคล้องหรือแตกต่างกับความเสี่ยงในระดับคณะ ส่วนงาน/หน่วยงาน โดยให้ระบุและจัดทำรายการความเสี่ยงทั้งหมด (Risk Inventory) และควรพิจารณาจัดกลุ่มความเสี่ยงเพื่อให้เกิดมุมมองในภาพรวมที่ชัดเจนขึ้น โดยรายการความเสี่ยงทั้งหมด (Risk Inventory) ประกอบด้วยข้อมูล

- เหตุการณ์ของความเสี่ยง
- สาเหตุของความเสี่ยง หรือตัวผลักดันความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริง (Root Cause) ของความเสี่ยง
- ผลกระทบทั้งในด้านลบและ/หรือด้านบวก

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเสี่ยง เพื่อให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของรายการความเสี่ยง อันจะนำไปสู่การพิจารณาวางแผนในการตอบสนองได้อย่างเหมาะสม ภายหลังจากการระบุความเสี่ยง จัดทำรายการความเสี่ยงทั้งหมด (Risk Inventory) และจัดกลุ่มความเสี่ยงเสร็จสิ้นแล้ว ให้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงโดยดำเนินการดังนี้

- 1) ประเมินความเสี่ยงโดยให้คะแนนความเสี่ยงตามเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย ด้านโอกาสที่อาจจะเกิด ผลกระทบ ความสามารถขององค์กรในการจัดการความเสี่ยง และด้านลักษณะของความเสี่ยง โดยช่วงคะแนนจะกำหนดเป็น 5 ช่วงคะแนน ซึ่งปรากฏตามตารางอภิธานศัพท์
- 2) การให้คะแนนในการประเมินความเสี่ยง จะใช้วิธีการ การสัมภาษณ์ การทำแบบสำรวจ การประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างหน่วยงาน การทำ Benchmarking การวิเคราะห์สถานการณ์ (Scenario Analysis)
- 3) เมื่อพิจารณาความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรม และประเมินความเสี่ยงในแต่ละความเสี่ยงที่มีต่อวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแล้ว ให้พิจารณาผลกระทบของความเสี่ยงที่มีต่อการบรรลุเป้าหมาย ความเสี่ยงบางรายการอาจมีโอกาสน้อยแต่มีผลกระทบสูง หรือบางรายการอาจมีโอกาสดังแต่ไม่มีผลกระทบต่อ การดำเนินกิจการในภาพรวม
- 4) การจัดลำดับความเสี่ยง ด้วยการให้คะแนนโอกาส x คะแนนผลกระทบ และนำมาจัดลำดับความเสี่ยง เพื่อนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรในการตอบสนองความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ 5 การตอบสนองความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้เป็นการนำการบริหารความเสี่ยงเข้าสู่กระบวนการของการจัดการ คือ นโยบาย วิธีการจัดการ หรือแนวปฏิบัติที่จะสร้างความมั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามวิธีจัดการตอบสนองความเสี่ยง และการเตรียมความพร้อมต่อความเสี่ยง เพื่อให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นกิจกรรมควบคุมที่เป็นกิจกรรมที่แทรกหรือบูรณาการในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ มิใช่การสร้างกิจกรรมพิเศษขึ้นมาใหม่ (ตามหลักการ COSO ERM 2017) ทั้งนี้แนวทางเพื่อสร้างวิธีการจัดการความเสี่ยงจะมีวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย

5.1 การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) การจัดการความเสี่ยงตามลักษณะของความเสี่ยง และจัดสรรทรัพยากรเพื่อตอบสนองความเสี่ยง สามารถดำเนินการดังนี้

- 1) การปฏิเสธความเสี่ยง โดยไม่ดำเนินงานในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง ได้แก่ กิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงและหน่วยงานไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงนั้นได้ หน่วยงานอาจพิจารณาไม่ดำเนินงานในกิจกรรมนั้น
- 2) การลดโอกาสของความเสี่ยง เช่น การลดโอกาสของความเสี่ยง การทุจริตด้านการเงินโดยการวางระบบควบคุมภายใน ได้แก่ การแบ่งแยกหน้าที่การตรวจสอบ การสอบทาน และการระงับข้อพิพาท เป็นต้น
- 3) การลดผลกระทบของความเสี่ยง เช่น การทำประกัน หรือการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน (Hedging Instruments) เป็นต้น
- 4) การโอนความเสี่ยง หน่วยงานอาจเลือกใช้วิธีการถ่ายโอนความเสี่ยงของกิจกรรมที่คณะ ส่วนงาน/หน่วยงานเห็นว่าควรดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชน แต่หน่วยงานมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการเองได้ หรือไม่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ได้แก่ การให้ภาคเอกชนดำเนินการโดยมีการโอนความเสี่ยง และผลตอบแทนไปด้วย (Public Private Partnership : PPP) เป็นต้น
- 5) การยอมรับความเสี่ยง โดยไม่ดำเนินการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากความเสี่ยงอยู่ในระดับที่หน่วยงานยอมรับได้ หรือต้นทุนในการบริหารจัดการความเสี่ยงมีมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ

5.2 การเตรียมความพร้อมต่อความเสี่ยง สามารถดำเนินการดังนี้

- 1) การใช้มาตรการเฝ้าระวัง หน่วยงานต้องกำหนดข้อมูลที่ต้องมีการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ การแจ้งเตือน และการดำเนินการเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงของปริมาณน้ำในเขื่อนมากเนื่องจากปริมาณน้ำฝน
- 2) การทำแผนฉุกเฉิน การจัดทำแผนฉุกเฉินเป็นการระงับขั้นตอนเมื่อเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น โดยต้องระบุบุคคลและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน เช่น ความเสี่ยงกรณีที่บุคลากรไม่สามารถเข้าสถานที่ทำงานได้
- 3) การส่งเสริมหรือผลักดันเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นส่งผลกระทบเชิงบวกกับองค์กร รวมถึงกำหนดแผนการดำเนินงานเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น แผนการบริหารจัดการความเสี่ยงอาจประกอบด้วย วิธีการจัดการความเสี่ยง บุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการความเสี่ยง ตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ วิธีการติดตามและการรายงานความเสี่ยง

ทั้งนี้ แผนการบริหารจัดการความเสี่ยง อาจประกอบด้วยวิธีการจัดการความเสี่ยง บุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการความเสี่ยง ตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ (Key Risk Indicators) และวิธีการติดตามและการรายงานความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามและทบทวน

ในกระบวนการนี้คือการที่ให้ความเชื่อมั่นว่าการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีอยู่ จะสามารถดำเนินการได้ทันที และมีประสิทธิผล เนื่องจากความเสี่ยงเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการติดตามและทบทวนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ควรจัดให้มีการติดตามและทบทวนการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ ส่วนงาน/หน่วยงาน อย่างต่อเนื่องหรือเป็นระยะ โดยปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาในการทบทวนการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก หรือผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่มีความเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ การติดตามและทบทวนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของแผนการปฏิบัติงานขององค์กร การเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนาระบบบริหารจัดการความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ 7 การสื่อสารและรายงานผล

เนื่องจากกระบวนการสื่อสารและการรายงานผลถือเป็นการสร้างความตระหนัก ความความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง มหาวิทยาลัยจึงกำหนดแนวทางของการดำเนินงานในกระบวนการนี้เป็นการสื่อสารในรูปแบบ Two – way Communication กล่าวคือ เป็นการสื่อสารแบบจากผู้บริหารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา (Top Down) จากผู้ใต้บังคับบัญชา (Bottom Up) และเป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงกันทั่วทั้งองค์กรระหว่างหน่วยงานย่อยภายใน (Across Divisions) และหน่วยงานภายนอก โดยกำหนดให้

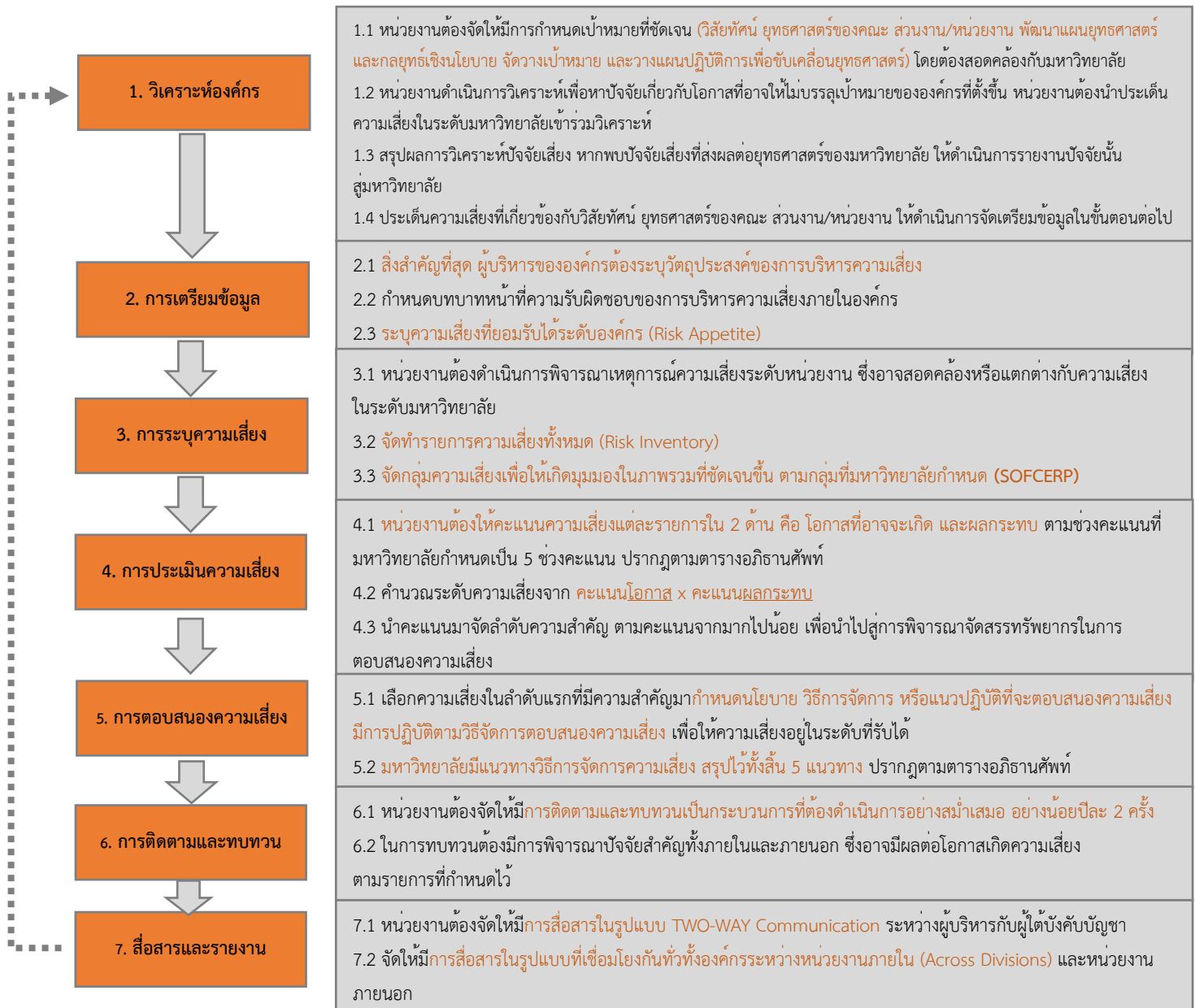
1. มีการกำหนด ประเภทของข้อมูลที่ควรได้รับ ความถี่ของการรายงาน รูปแบบและวิธีการรายงาน เพื่อให้ผู้บริหาร ผู้กำกับดูแล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วน เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และทันต่อเวลา
2. ทุกหน่วยงานควรกำหนดบุคคลที่ควรได้รับข้อมูล สื่อสาร และรายงานต่อผู้กำกับดูแล เป็นการสื่อสารและการรายงานความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร เพื่อสนับสนุนหน้าที่ของผู้กำกับดูแลในการกำกับการบริหารจัดการความเสี่ยงของฝ่ายบริหาร
3. หน่วยงานอาจพิจารณากำหนดตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ (Key Risk Indicators) เพื่อติดตามข้อมูลความเสี่ยง และรายงานเมื่อระดับความเสี่ยงถึงจุดตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ

ส่วนที่ 3

การบริหารความเสี่ยง ระดับส่วนงาน/หน่วยงาน

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายในการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยนเรศวรที่ต้องการให้การบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารยุทธศาสตร์ และการบริหารงานทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารความเสี่ยงตามนโยบาย กรอบการดำเนินงาน และขั้นตอนการปฏิบัติที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 9 กระบวนการในการบริหารความเสี่ยงระดับส่วนงาน/หน่วยงาน ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์กร

หน่วยงานต้องมีการทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงาน โดยพิจารณาความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้การตั้งรายการเหตุการณ์เสี่ยงสามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจน

2. ขั้นตอนการเตรียมข้อมูล

ก่อนเริ่มดำเนินการในการบริหารความเสี่ยง หน่วยงานจำเป็นต้องเตรียมการเพื่อให้แนวทางในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สิ่งที่พึงดำเนินการ คือ

- 1) ผู้บริหารต้องระบุ และแถลงถึงวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยง
- 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง
- 3) อธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในทุกกระดับ ในประเด็นของการกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ระดับหน่วยงาน (Risk Appetite) โดยหน่วยงานต้องกำหนดตามความเหมาะสมของปัจจัยเสี่ยงแต่ละตัว โดยระบุเป็นค่าเป้าหมายค่าเดียวหรือระบุเป็นช่วง อย่างไรก็ตามหน่วยงานสามารถกำหนดค่าระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ตามรายปัจจัย

3. ขั้นตอนการระบุความเสี่ยงหรือเหตุการณ์เสี่ยง (Risk Identification)

1) การพิจารณาความเสี่ยงหรือเหตุการณ์เสี่ยงต้องให้ความสำคัญเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่อาจทำให้เกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงส่งผลกระทบต่อความสำเร็จตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยอาจแบ่งระดับของปัจจัยตามรูปแบบของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยระดับโลก (Global) อาทิ ความกังวลเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตจากภัยธรรมชาติ โรคระบาด การเกิดสงคราม เป็นต้น

(2) ปัจจัยระดับภูมิภาค (Regional) อาทิ การเคลื่อนตัวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชีย การเปลี่ยนแปลงความร่วมมือระดับกลุ่มประเทศภายในอาเซียน เป็นต้น

(3) ปัจจัยระดับชาติ (National) อาทิ การเคลื่อนตัวเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศ การปฏิรูปกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ และการศึกษาในระดับประเทศ เป็นต้น

(4) ปัจจัยระดับองค์กร (Cooperate) อาทิ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ความเสี่ยงของยุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

(5) ปัจจัยระดับส่วนงาน/หน่วยงาน (Organizational) อาทิ การลดลงของจำนวนนิสิต การลดลงของปริมาณทุนวิจัยภายในคณะ เป็นต้น

2) เทคนิคที่ใช้ในการระบุความเสี่ยงนั้นมีหลายวิธีและหลายเทคนิค โดยอาจใช้ประกอบกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (Interview) การสำรวจความกังวลใจของผู้ปฏิบัติงาน (Survey) การระบุความเสี่ยงที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (Event Tracking) คลังฐานข้อมูลความเสี่ยง (Event Inventories) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระบุเหตุการณ์จากทุกฝ่าย (Workshop) เป็นต้น

3) ในการระบุความเสี่ยงทุกรายการ หน่วยงานต้องคำนึงถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อ การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการของหน่วยงาน ซึ่งอาจมีทั้งเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อ เชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น ต้องดำเนินการระบุวัตถุประสงค์ รายการความเสี่ยง โดยวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้นต้องมีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เชิงยุทธศาสตร์ และ/หรือ สอดคล้องกับพันธกิจ ภารกิจงานประจำที่สำคัญ ในระดับหน่วยงาน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ ในระดับมหาวิทยาลัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

4) ในการวิเคราะห์รายการความเสี่ยง (Risk Inventory) หรือเหตุการณ์ที่สำคัญ ควรจัดกลุ่มตาม ประเภทที่มหาวิทยาลัยกำหนด แบ่งเป็น S-O-F-C-E-R-P คำอธิบายปรากฏตามตารางอภิธานศัพท์

5) รายการความเสี่ยงในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวนหลายรายการ ควรวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความต่อเนื่องระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถคัดเลือกความเสี่ยงหลักขึ้นมาบริหารจัดการอย่างมุ่งเป้า (Focus) และมีประสิทธิภาพ รวมถึงทำให้สามารถบริหารจัดการครอบคลุมความเสี่ยงย่อยอื่น ๆ ได้อีกด้วย

4. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง

มหาวิทยาลัยได้มีการกำหนดแบบฟอร์มเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วทั้ง องค์กร โดยทุกหน่วยงานต้องดำเนินการประเมินและสรุปความเสี่ยงในแต่ละกลุ่มออกมาเป็นรายงานตาม แบบฟอร์มที่กำหนดไว้ดังภาพที่ 10

ตารางที่ 5 ตารางแสดงคะแนนการประเมินความเสี่ยง

ระดับความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
ระดับความเสี่ยงสูงมาก (แดง) (Extreme: E)	ระดับความเสี่ยงไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ระดับที่ยอมรับได้ทันที (ถ่ายโอนความเสี่ยง มีแผนแก้ไข หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง)
ระดับความเสี่ยงสูง (ส้ม) (High: H)	ระดับความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องมีการควบคุมและติดตามอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ความเสี่ยงลดลง และป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับสูงมาก (ควบคุมความเสี่ยง มีแผนควบคุมความเสี่ยง)
ระดับความเสี่ยงปานกลาง (เหลือง) (Medium: M)	ระดับความเสี่ยงที่พอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุม เพื่อป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้ (ยอมรับความเสี่ยง มีมาตรการติดตาม)
ระดับความเสี่ยงต่ำ (เขียว) (Low: L)	ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการควบคุมความเสี่ยง ไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม (ยอมรับความเสี่ยง)

โดยมหาวิทยาลัยกำหนดให้ใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินโอกาสที่จะเกิด ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
1	โอกาสเกิดน้อยมาก
2	โอกาสเกิดน้อย
3	โอกาสเกิดปานกลาง
4	โอกาสเกิดสูง
5	โอกาสเกิดสูงมาก

และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลกระทบ ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
1	ความรุนแรงเกิดน้อยมาก หรือ ความเสียหายน้อยมาก
2	ความรุนแรงเกิดน้อย หรือ ความเสียหายน้อย
3	ความรุนแรงเกิดปานกลาง หรือ ความเสียหายอยู่ในระดับปานกลาง
4	ความรุนแรงเกิดสูง หรือ ความเสียหายอยู่ในระดับมาก
5	ความรุนแรงเกิดสูงที่สุด หรือ ความเสียหายอยู่ในระดับมากที่สุด

หมายเหตุ : ความรุนแรงหรือความเสียหาย อาจวัดค่าในรูปแบบทางการเงิน (Financial Impact) และไม่ใช่รูปแบบทางการเงิน (Non-Financial Impact)

หน่วยงาน .....

แบบฟอร์ม NU-RM2 : รายงานแผนบริหารความเสี่ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ....

ติดตามรอบ 6 เดือน (ต.ค.-มี.ค.)   ติดตามรอบ 12 เดือน (เม.ย.-ก.ย.)

1. วัตถุประสงค์		2. ระบุความเสี่ยง/เหตุการณ์			3. ประเมินความเสี่ยง			4. ตอบสนองความเสี่ยง	5. ติดตามและประเมินผล				
วัตถุประสงค์ +ค่าเป้าหมาย	ความเสี่ยง (ไม่ใช่ปัญหา ปัจจุบัน)	ประเภท ความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง สาเหตุเสี่ยง	ผลกระทบ ของความ เสี่ยง	วิธีการ ควบคุม/ลด ผลกระทบ ในปัจจุบัน	ความเสี่ยงคงเหลือ (ณ ตุลาคม.....)		แผนการจัดการความ เสี่ยงเพิ่มเติม (สิ่งที่จะดำเนินการ+ ผู้รับผิดชอบ+กำหนดการ)	KRI+ค่า เป้าหมาย	รอบ 6 เดือน (ณ มี.ค.....)			ระดับความ เสี่ยง คงเหลือ
						โอกาสเกิด × ผลกระทบ	ระดับความ เสี่ยงคงเหลือ			สิ่งที่ดำเนินการแล้ว + ผลดำเนินงาน ตามแผนฯ (ผลKRI ถ้ามี)	โอกาส เกิด × ผลกระทบ	ตามเกณฑ์ ประเมิน	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	
							ตามเกณฑ์ ประเมิน						

ภาพที่ 10 แบบฟอร์มการรายงานแผนบริหารความเสี่ยง

คำอธิบายแบบฟอร์ม NU-RM2 : รายงานแผนการบริหารความเสี่ยง (ภาพที่ 10)

(1) **วัตถุประสงค์** : ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายสำคัญ ที่กังวลใจว่าจะไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ (ทั้งจากยุทธศาสตร์ พันธกิจ งานประจำสำคัญ)

(2) **ความเสี่ยง** : ระบุเหตุการณ์ที่กังวลใจว่าอาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ทำให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ (ไม่ใช่ปัญหาปัจจุบัน)

(3) **ประเภทความเสี่ยง : SOFCERP**

S : Strategic Risk (ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์)

O : Operation Risk (ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน)

F : Financial Risk (ความเสี่ยงด้านการเงิน)

C : Compliance Risk (ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ)

E : Event Risk (ความเสี่ยงด้านสถานการณ์ต่าง ๆ)

R : Reputation Risk (ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง)

P : Prompt Response Risk (ความเสี่ยงที่ต้องตอบสนองอย่างรวดเร็วภายใน 24 ชั่วโมง)

(4) **ปัจจัยเสี่ยงและสาเหตุเสี่ยง** : ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลง เลือเฉพาะที่สำคัญ (ต่อโอกาสเกิดความเสี่ยง) ปัจจุบันมีการจัดการ/ควบคุมไม่เพียงพอ

(5) **ผลกระทบของเสี่ยง** : ต่อดังค์กร/หน่วยงาน (ต่อเป้าหมาย การดำเนินงาน การเงิน ชื่อเสียง กฎหมาย ความปลอดภัย ทรัพย์สิน เป็นต้น)

(6) **วิธีการควบคุม/ลดผลกระทบในปัจจุบัน** : ระบุเฉพาะมาตรการ และสิ่งที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ในปัจจุบันและผู้รับผิดชอบดำเนินการ (โดยไม่รวมสิ่งที่ทำในอนาคต)

(7) **โอกาสเกิด x ผลกระทบ** : พิจารณาระดับโอกาสเกิด และระดับผลกระทบที่คงเหลือ หลังการควบคุม ปัจจุบัน (จากเกณฑ์ประเมินโอกาสเกิด และผลกระทบที่หน่วยงานยอมรับได้) เกณฑ์ 5x5

(8) **ระดับความเสี่ยงคงเหลือ** : ระดับความเสี่ยงคงเหลือ หลังการควบคุมปัจจุบัน

(9) **แผนการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติม** : ปฏิเสธความเสี่ยง ลดโอกาสความเสี่ยง ลดผลกระทบความเสี่ยง การโอนเสี่ยง ยอมรับความเสี่ยง รวมถึง นโยบาย/มาตรการ/งาน/กิจกรรม/โครงการที่ต้องทำเพิ่มเติม เพื่อลดโอกาสเกิด หรือลดผลกระทบให้ความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

(10) **KRI และค่าเป้าหมาย** : กำหนด KRI (ดัชนีชี้วัดความเสี่ยง) แจ้งเตือนภัยก่อนเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นตัวชี้วัดนำ (Leading Indicator) และค่าเป้าหมายที่สอดคล้องกับระดับที่ยอมรับได้ของหน่วยงาน

(11) **สิ่งที่ดำเนินการแล้วและผลดำเนินงานตามแผนฯ** : ระบบผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจริง สำหรับลดโอกาสเกิดและผลกระทบของการบริหารความเสี่ยง

(12) โอกาสเกิด x ผลกระทบ : พิจารณาระดับโอกาสเกิด และระดับผลกระทบที่คงเหลือ หลังการควบคุมปัจจุบัน (จากเกณฑ์ประเมินโอกาสเกิด และผลกระทบที่หน่วยงานยอมรับได้) เกณฑ์ 5x5

(13) ระดับความเสี่ยงคงเหลือ : ระดับความเสี่ยงคงเหลือ หลังการควบคุมปัจจุบัน

เมื่อดำเนินการประเมินระดับความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย ใช้เกณฑ์เมตริกซ์ แบบ 5x5 เสร็จสิ้นแล้ว ทุกหน่วยงานต้องดำเนินการเปรียบเทียบ ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ขององค์กร (Risk Appetite Boundary) โดยเลือกเฉพาะรายการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับความเสี่ยงสูงมาก ความเสี่ยงสูง และความเสี่ยงปานกลาง เพื่อเข้าสู่การจัดทำมาตรการตอบสนองความเสี่ยง

ระดับผลกระทบ (Impact : I)	5	1x5	2x5	3x5	4x5	5x5
	4	1x4	2x4	3x4	4x4	5x4
	3	1x3	2x3	3x3	4x3	5x3
	2	1x2	2x2	3x2	4x2	5x2
	1	1x1	2x1	3x1	4x1	5x1
ระดับ		1	2	3	4	5
		ระดับโอกาสเกิด (Likelihood : L)				

ภาพที่ 11 การจัดลำดับประเด็นความเสี่ยง

5. ขั้นตอนการตอบสนองความเสี่ยง

นำรายการความเสี่ยงที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญเสร็จสิ้นแล้ว เข้าสู่การเลือกแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือผสมผสานกันได้ โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางไว้ 5 แนวทาง ปรากฏดังตารางอภิธานศัพท์

ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการคัดเลือกแนวทางในการจัดการเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องดำเนินการออกแบบกิจกรรมควบคุม (Control Activities) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอเหมาะสมกับระดับความเสี่ยง โดยในการกำหนดกิจกรรมควบคุม จะต้องประกอบด้วย ดัชนีวัดความเสี่ยง (Key Risk Indicator : KRI) และกำหนดเจ้าของความเสี่ยง (Risk Owner)

6. ขั้นตอนการติดตามและทบทวน

มหาวิทยาลัยกำหนดให้มีการรายงานประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนบริหารจัดการความเสี่ยงต่อ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย ทุกไตรมาส ได้แก่ รอบ 3, 6, 9 และ 12 เดือน ตามปีงบประมาณ ทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับส่วนงาน/หน่วยงาน

7. ขั้นตอนการสื่อสารและการรายงานผล

มหาวิทยาลัยได้มีการสื่อสารทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ระดับส่วนงาน/หน่วยงาน เพื่อให้ทราบนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานด้านบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน โดยคณะทำงานความเสี่ยงและควบคุมภายใน รวบรวมและรายงานผลปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ รอบ 6 และ 12 เดือน ตามปีงบประมาณ ต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย

*****

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2561). **มาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพฯ: กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
- กรมบัญชีกลาง. (2561). **แนวทางการบริหารความเสี่ยงองค์กร COSO Enterprise Risk Management 2017**. กรุงเทพฯ: กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
- กรมบัญชีกลาง. (2562). **มาตรฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพฯ: กองตรวจสอบภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
- กระทรวงการคลัง. (2561). **หลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
- ศูนย์บริหารความเสี่ยง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). **คู่มือการบริหารความเสี่ยงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริหารความเสี่ยง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- COSO. (2017). **Enterprise Risk Management Integrating with Strategy and Performance**. E-Book ISBN: 978-1-94549-886-2
- World Economic Forum. (2023). **The Global Risks Report 2023 18th Edition INSIGHT REPORT**. Retrieved from World Economic Forum: reports [weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023](https://www.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023)

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (ระดับหน่วยงานของรัฐ)

แบบ ปค.1

**หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
(ระดับหน่วยงานของรัฐ)**

เรียน .....(1).....

.....(2)..... ได้ประเมินผลการควบคุมภายในของหน่วยงาน สำหรับปี
สิ้นสุดวันที่ .....(3)..... เดือน..... พ.ศ. .... ด้วยวิธีการที่หน่วยงานกำหนดซึ่งเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติ การควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.
2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า ภารกิจของหน่วยงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการ
ควบคุมภายในด้านการดำเนินงานที่มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ด้านการรายงานที่เกี่ยวกับการเงิน และไม่ใช้การเงิน
ที่เชื่อถือได้ ทันเวลา และโปร่งใส รวมทั้งด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงาน

จากผลการประเมินดังกล่าว .....(4)..... เห็นว่า การควบคุมภายในของ
หน่วยงานมีความเพียงพอ ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและ
หลักเกณฑ์ปฏิบัติ การควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 ภายใต้ การกำกับดูแลของ
(5).....

ลายมือชื่อ.....(6).....

ตำแหน่ง.....(7).....

วันที่.....(8)..... เดือน..... พ.ศ. ....

กรณีมีความเสี่ยงสำคัญ และกำหนดจะดำเนินการปรับปรุงการควบคุมภายในสำหรับความเสี่ยงดังกล่าวใน
ปีงบประมาณ/ปีปฏิทินถัดไป ให้อธิบายเพิ่มเติมในวรรคสาม ดังนี้

อย่างไรก็ดี มีความเสี่ยงและได้กำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน ในปีงบประมาณหรือปีปฏิทิน
ถัดไป สรุปได้ดังนี้

1. ความเสี่ยงที่มีอยู่ที่ต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน (9)

1.1.....

1.2.....

2. การปรับปรุงการควบคุมภายใน (10)

2.1.....

2.2.....

**คำอธิบายแบบหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
(ระดับหน่วยงานของรัฐ) (แบบ ปค. 1)**

(1) ระบุตำแหน่งผู้กำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ (เช่น คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด) หรือปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี

(2) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ

(3) ระบุวันเดือนปีสิ้นสุดรอบระยะเวลาการดำเนินงานประจำปีที่ได้ประเมินผลการควบคุมภายใน

(4) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ

(5) ระบุตำแหน่งผู้กำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ (เช่น คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการจังหวัด) หรือ ปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี

(6) ลงลายมือชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

(7) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

(8) ระบุวันเดือนปีที่รายงาน

(9) ระบุความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละภารกิจ

(10) ระบุการปรับปรุงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงตาม (๙) ในปีงบประมาณหรือปีปฏิทินถัดไป

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบฟอร์มการรายงานแผนบริหารความเสี่ยง

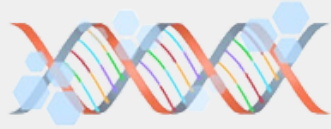
ภาคผนวก ค

แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567

งานบริหารความเสี่ยง
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 1
โทร : 0 5596 1117, 0 5596 2326
e-mail : nu_risk@nu.ac.th